

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 20. став 1. тачка 1. а у вези члана 66. став 3. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/07, 83/14-др.закон, 101/16 – др.закон, 47/18 и 111/21-др.закон), члана 38. став 3. Закона о планском систему ("Службени гласник Републике Србије", број 30/18) и члана 40. став 1. тачка 19. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) на седници одржаној дана 26. августа 2025. године, доноси

О Д Л У К У

о усвајању Локалног акционог плана за управљање миграцијама на територији града Крагујевца за период 2025-2027. године

Члан 1.

Усваја се Локални акциони план за управљање миграцијама на територији града Крагујевца за период 2025-2027. године.

Члан 2.

Локални акциони план за управљање миграцијама на територији града Крагујевца за период 2025-2027. године је саставни део ове Одлуке.

Члан 3.

Одлуку и Локални акциони план за управљање миграцијама на територији града Крагујевца за период 2025-2027. године објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

О б р а з л о ж е њ е

Правни основ за доношење Одлуке о усвајању Локалног акционог плана за управљање миграцијама на територији града Крагујевца за период 2025-2027. године (у даљем тексту: одлука) садржан је у члану 20. став 1. тачка 1. а у вези члана 66. став 3. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије" број 129/07, 83/14-др.закон, 101/16 – др.закон, 47/18 и 111/21-др.закон), члана 38. став 3. Закона о планском систему ("Службени гласник Републике Србије", број 30/18) и члана 41. став 3 тачка 3. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца" број 8/19) којима је прописано да Општина, преко својих органа, у складу с Уставом и законом доноси свој статут, буџет и завршни рачун, просторни и урбанистички план и програм развоја општине, као и стратешке планове и програме локалног економског развоја као и да се одредбе овог закона које се односе на скупштину општине примењују се на градску скупштину.

Чланом 38. став 3. Закона о планском систему ("Службени гласник Републике Србије" број 30/18) прописано је да документ јавних политика јединице локалне самоуправе усваја скупштина јединице локалне самоуправе, осим ако је другачије прописано посебним законом.

Чланом 40. став. 1. тачка 19. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца" број 8/19) прописано је да Скупштина, у складу са законом, доноси план развоја Града планска документа јавних политика, средњорочне планове и друга планска документа у складу са законом.

Разлог за доношење ове одлуке је садржан у потреби усвајања документа јавне политике којим су дефинисани циљеви и мере у области унапређења положаја циљних група овог Локалног акционог плана, као и конкретне мере и активности којима се настоји побољшати њихов садашњи положај, уз јасне механизме помоћу којих се може пратити остваривање дефинисаних циљева.

Циљ доношења ове одлуке је да се планским документом у пуној мери имплементирају политике и праксе подршке лицима у статусу избеглих и интерно расељених лица, повратника по Споразуму о реадмисији, азиланата као и миграната у потреби без статуса.

Ова Одлука конципирана је кроз три члана и то:

Чланом 1. ове одлуке пописано је да се усваја Локални акциони план за управљање миграцијама на територији града Крагујевца за период 2025-2027. године.

Чланом 2. ове одлуке утврђено је да је Локални акциони план за управљање миграцијама на територији града Крагујевца за период 2025-2027. године саставни део ове Одлуке.

Чланом 3. ове Одлуке уређено је питање објављивања и ступања на снагу ове Одлуке, односно утврђено је да Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу града Крагујевца" у складу са чланом 196. став 3. и 4. Устава Републике Србије ("Службени гласник Републике Србије", број 98/06 и 115/21).

За реализацију ове одлуке није потребно ангажовање средстава из буџета Града.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 55-1174/25-I

У Крагујевцу, 26. август 2025. године

ПРЕДСЕДНИК,

Ивица Момчиловић, с.р

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗА УПРАВЉАЊЕ МИГРАЦИЈАМА НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА
КРАГУЈЕВЦА ЗА ПЕРИОД 2025. – 2027. ГОДИНЕ**

САДРЖАЈ

УВОД	4
Уводна реч градоначелника Крагујевца г-дина Николе Дашића	4
Шта је Локални акциони план за за управљање миграцијама на територији града Крагујевца	5
Захвалност учесницима/цама у процесу локалног акционог планирања	6
Сажетак (Резиме)	7
ПОГЛАВЉЕ 1: Општи подаци о граду Крагујевцу	8
Основни историјски подаци	10
Организациона структура јединице локалне самоуправе	11
ПОГЛАВЉЕ 2: Подаци о мигрантима у граду Крагујевцу	12
Повратници по основу Споразума о реадмисији	14
Тражиоци азила и мигранти у потреби без утврђеног статуса	16
Досадашње активности на територији града у односу на избегла, интерно расељена лица и повратнице по основу споразума о реадмисији	16
Трендови и миграције	17
Стамбене потребе избеглих и ИРЛ-а	24
ПОГЛАВЉЕ 3: Анализа ситуације, закључци и препоруке	26
ПОГЛАВЉЕ 4: Приоритетне циљне групе	35
ПОГЛАВЉЕ 5: Општи и специфични циљеви	36
ПОГЛАВЉЕ 6: Активности – задаци за реализацију ЛАП-а	37
ПОГЛАВЉЕ 7: РЕСУРСИ - БУЏЕТ	52
ПОГЛАВЉЕ 8: Аранжмани за примену	52
ПОГЛАВЉЕ 9: Праћење и оцена успешности	53

УВОД

Уводна реч градоначелника Крагујевца г-дина Николе Дашића

Поштовани суграђани, уважени партнери,

Град Крагујевац је и у периоду 2025–2027. године опредељен да настави са системским приступом у унапређењу положаја избеглих, интерно расељених лица, повратника по основу Споразума о реадмисији, као и других мигрантских група које живе на територији нашег града. Као град са дугом традицијом хуманости, солидарности и отворености, препознајемо обавезу да свим члановима заједнице, без обзира на њихово порекло, обезбедимо равноправне услове за живот, рад и достојанствену интеграцију у друштво.

Суочени са савременим миграционим изазовима, али и са обавезама које проистичу из домаћих закона и међународних споразума, Крагујевац својим Локалним акционим планом поставља јасне приоритете – од решавања стамбених и егзистенцијалних питања, преко приступа образовању, здравственој заштити и социјалним услугама, до активног укључивања у друштвени и економски живот заједнице.

У оквиру овог документа за период 2025 – 2027. године, локална самоуправа јасно изражава спремност да кроз институционалну сарадњу, коришћење расположивих ресурса и примену добрих пракси настави са јачањем капацитета за подршку свим мигрантским категоријама – уз посебну пажњу према најрањивијим групама: деци, старијим особама, особама са инвалидитетом и женама.

Истовремено, овај план предвиђа и мере у циљу очувања безбедности и јавног реда, кроз координацију свих надлежних служби и институција, у циљу правовременог реаговања, спречавања злоупотреба и заштите од трговине људима и других облика насиља и дискриминације.

Локална интеграција није само формална обавеза – она је основ за друштвену кохезију и стабилност. Наш циљ је Крагујевац као инклузивна заједница у којој се нико не осећа заборављено, изоловано или небитно.

Зато вас позивам да заједно наставимо да градимо друштво једнаких шанси, у коме миграциона искуства нису препрека, већ пут ка новом почетку.

Крагујевац,
17. јул 2025.

Градоначелник
Никола Дашић

Шта је Локални акциони план за за управљање миграцијама на територији града Крагујевца

У овом документу, под процесом локалног акционог планирања у области управљања миграцијама подразумевамо процес доношења одлука о мерама и активностима које се односе на промене у свом локалном окружењу у периоду од 1999.-2025. године које намеравамо да остваримо у циљу утврђивању потреба различитих категорија миграната, унапређења њиховог положаја, као и искоришћавања њиховог потенцијала за развој локалне заједнице. Тај процес се заснива на идентификовању најбољег начина ангажовања капацитета свих социјалних актера у заједници у планирању и примени плана. Локални акциони план за управљање миграцијама, посматрамо као резултат процеса планирања или планску одлуку којом су дефинисани основни начини остваривања циљева развоја ове области живота локалне заједнице.

У оквиру овог документа, под избеглим и интерно расељеним лицима (у даљем тексту ИРЛ) подразумевају се сва лица која су била изложена присилном напуштању својих домова и расељавању, због рата на простору бивших југословенских република и бомбардовања Косова и Метохије, укључујући и она лица која су у међувремену стекла статус грађана Републике Србије, али и даље имају нерешене егзистенцијалне проблеме настале у току избегличког статуса. Повратници су сви они грађани Републике Србије који су изгубили или нису имали право боравка у земљама ЕУ.

Повратници по основу Споразума о реадмисији (у даљем тексту Повратници) су лица која су добровољно или присилно враћена из држава у којима су неосновано боравила (одбијен захтев за азил, истекла виза) у земље порекла, по основу потписаног споразума о реадмисији између Европске заједнице и Републике Србије.

Спречавање нелегалних миграција и прихват интеграција повратника по основу Споразума о реадмисији су један од услова за стављање Републике Србије на Белу шенген листу.

Избеглица према Закону о азилу и привременој заштити - странац којем је, одлуком надлежног органа, одобрено право на уточиште или супсидијарну заштиту. Право на уточиште је право на боравак и заштиту које се даје избеглици на територији Републике Србије за кога надлежни орган утврди да оправдано страхује од прогона у држави порекла или држави уобичајеног боравишта. Супсидијарна заштита је заштита коју Република Србија одобрава странцу који би у случају повратка у државу порекла или државу уобичајеног боравишта био изложен трпљењу озбиљне неправде и који не може или који се због такве опасности не жели ставити под заштиту те државе. Тражилац азила - јесте странац који је поднео захтев за азил на територији Републике Србије о којем није донета правноснажна одлука. То значи, да су та лица, у складу са важећом законском регулативом, на територији Републике Србије затражила неки од видова међународне заштите на законом прописан начин. У складу са одредбама закона које се односе на смештај и обезбеђивање основних животних услова за лица која траже азил, Влада Републике Србије оснива центре у којима они бораве и у буџету обезбеђује средства за функционисање центра. Привремена заштита је заштита која се одобрава одлуком Владе у случају масовног прилива расељених лица која се не могу вратити у државу свог порекла или државу уобичајеног боравишта.

Ирегуларни мигранти су странци који немају законски основ за боравак на територији те стране државе. То су странци који незаконито улазе на територију друге државе (улазак ван граничног прелаза, улазак са фалсификованом или нерегуларном исправом или улазак без путне исправе) или странци који законито улазе на територију друге државе, али је не напусте након што изгубе основ боравак (на пример, након истека важења визе). У овом документу овај термин се односи на лица која немају регулисан статус на територији Републике Србије, који су ушли из суседних земаља, а пореклом су већином из ратом захваћених подручја Блиског Истока и Африке. Не задржавају се на територији Републике Србије и немају намеру да затраже азил. У складу са појачаним приливом миграната, Влада Републике Србије је 18. јуна 2015. године основала радну групу за решавање проблема мешовитих миграционих токова коју чине министри пет ресорних министарстава, укључујући представника Комесаријата за избеглице и миграције. Радна група је формирана са задатком да прати, анализира и разматра питања мешовитих миграционих токова у Републици Србији са посебним освртом на проблеме у овој области, даје анализе стања и предлоге мера за решавање уочених проблема и усклађивање ставова надлежних државних органа и других организација и институција које се баве питањима мешовитих миграционих токова.

Оружани сукоби у Украјини почели су 24. фебруара 2022. године, због чега је велики број украјинских држављана морао да напусти своје домове и оде у избеглиштво. Комесаријат за

избеглице и миграције је од почетка кризе пратио развој ситуације и реаговао у складу са тим. Комесаријат је одмах по објављивању вести о почетку сукоба, у складу са својим законским обавезама, искуством и послом који иначе обавља, предузео низ активности како би обезбедио прихват украјинских избеглица. У граду Крагујевцу, од почетка рата је пријављено 41 лице из Украјине.

Општи циљ ЛАП-а је проналажење решења на нивоу града да на ефикасан и одржив начин одговори на потребе мигранских група.

Стратешки оквир одређен је у складу са политиком и правцима деловања дефинисаним Националном стратегијом за решавање питања избеглих и ИРЛ, Стратегијом о реинтеграцији повратника по Споразуму о реадмисији, Стратегијом за управљање миграцијама и другим националним стратешким документима од значаја за ову област.

У циљу координираног рада, коришћења научених лекција и најбољих пракси, овај Акциони план узима у обзир постојеће пројекте изградње капацитета на локалном нивоу, а нарочито оне који су у домену социјалне, економске и стамбене политике. Креирање и спровођење локалних акционих планова за управљање миграцијама овде се третира као део ширег механизма смањења сиромаштва и социјалне искључености осетљивих друштвених група.

Локални план акције за управљање миграцијама на територији града Крагујевца, са детаљном разрадом активности, доноси се на период од 2025. до 2027. године.

Процес израде Локалног акционог плана за управљање миграцијама у Крагујевцу, заснива се на интерактивном приступу чије су основне методолошке карактеристике да је:

Локални – спроведен је у локалној заједници, уважава локалне специфичности и прилагођен је ситуацији у локалној заједници

Партиципативан – укључио је различите битне актере процеса друштвено организоване подршке различитим категоријама миграната;

Утемељен на реалним околностима, расположивим ресурсима и потребама унапређења положаја различитим категоријама миграната;

Користи савремене методе планирања и анализе свих важних елемената потребних за доношење одлука;

Подстиче одговоран однос различитих друштвених актера у локалној заједници.

За потребе процеса, прикупљање и анализу основних податка о положају и потребама мигрантских група у граду Крагујевцу, коришћени су следећи извори: резултати анкете интерно расељених лица од 2017 - 2022 године, анкете за избегла лица 2022. године, статистички подаци, различити извештаји и документи, подаци Комесаријата за избеглице и миграције Републике Србије, градског Повереника за послове у области заштите избеглих, прогнаних и интерно расељених лица, Црвеног крста, локалних невладиних организација итд.

Процес израде Плана спроведен је у периоду од фебруара до јула 2025. године

Захвалност учесницима/цама у процесу локалног акционог планирања

Кључну улогу у процесу израде Локалног акционог плана за управљање миграцијама на територији града Крагујевца има Савет за миграције и трајна решења града Крагујевца, који чине представници локалне самоуправе, као носиоц процеса и формалног доносиоца овог документа и институција које се на локалном нивоу баве питањима миграната.

Улога Савета је била да:

- ❖ Обезбеди потребне податке непосредно од циљних група и социјалних актера у систему подршке различитих категорија мигрантских група;
- ❖ Креира планове и конкретне мере за унапређење положаја мигрантских група, као и да дефинише правце будућег развоја;
- ❖ Размењује информације и учествује на састанцима од значаја за процес планирања;

- ❖ Примењује усвојене методе планирања током процеса планирања;
- ❖ Дефинише циљеве, правце развоја и сарађује са различитим релевантним локалним и републичким актерима;
- ❖ Планира, прати реализацију и оцењује успешност Локалног акционог плана за управљање миграцијама од 2025-2027. године;
- ❖ Ради на писању завршног документа;
- ❖ Иницира јавну расправу о нацрту документа и допринесе да финална верзија буде предложена надлежним органима локалне самоуправе на усвајање.

Чланови/ице Савета за миграције и трајна решења града Крагујевца су:

1. Јелена Павић, члан Градског већа за здравствену и социјалну заштиту-председник;
2. Драгана Пешић-Повереник-заменик Председника Савета;
3. Тамара Јовановић, ВД начелница Градске управе за друштвене делатности, члан;
4. др Гордана Дамњановић, помоћница Градоначеника за здравствену и социјалну заштиту, људска и мањинска права, члан
5. Татјана Миловановић, Центар за социјални рад "Солидарност", члан;
6. Биљана Влашковић, Полицијска управа у Крагујевцу, члан;
7. Зоран Павловић, Градска управа за друштвене делатности, координатор за ромска питања, члан;
8. Драгана Бамдад, Удружење Срба из Хрватске "Никола Тесла" Крагујевац, члан;
9. Голуб Јашовић, Удружење грађана "Завичај".

Подршку изради Локалног акционог плана за управљање миграцијама пружила је Влада Швајцарске у оквиру пројекта „Јачање капацитета и партнерства за управљање миграцијама у Србији“, који спроводи Комесаријат за избеглице и миграције у партнерству са Међународном организацијом за миграције“.

Захваљујемо се свим члановима/цама Савета за миграције и трајна решења града Крагујевца на учешћу у процесу планирања.

Остали актери укључени у сам процес локалног акционог планирања су Полицијска управа Крагујевац, Црвени Крст, Национална служба за запошљавање, Републички завод за статистику-Одељење у Крагујевцу, Школска управа, представници/це Градске управе града Крагујевца, Центра за социјални рад, различитих институција, организација и група, укључујући и групе потенцијалних корисника/ца који су повремено учествовали у консултативном процесу.

Сажетак (Резиме)

Локални акциони план за управљање миграцијама у граду Крагујевцу за период 2025– 2027. године (ЛАП) је стратешки документ града Крагујевца, којим су утврђене потребе мигрантских група, и предвиђене мере и активности у циљу унапређења њиховог положаја. ЛАП је документ који изражава дугорочна опредељења локалне самоуправе да побољша услове живота и могућности свих миграторних група и развијања свести код домицилног становништва о положају миграната и њиховим потребама у локалној заједници.

ЛАП је заснован на свеобухватној анализи ситуације релевантне за управљање миграцијама у граду Крагујевцу. Овај План је усмерен на све особе у граду Крагујевцу које су биле изложене присилним миграцијама и егзистенцијалним потешкоћама које то ствара, а бораве на територији града Крагујевца.

Општи циљ

Кроз свеобухватно управљање миграцијама створити услове за испуњавање секторских циљева као што су: побољшање социјалног положаја, заштита права избеглих, интерно расељених лица, повратника и миграната, стварање амбијента за коришћење позитивних развојних потенцијала миграција и ублажавање негативних ефеката одлива становништва.

На основу овако постављеног општег циља, формулисани су следећи специфични циљеви који су релевантни за остваривање општег циља у периоду од 2025-2027.

Специфични циљеви овог Плана су:

Специфични циљ 1: У периоду од 2025. до краја 2027. године трајно решити стамбено питање за најмање 15 породица избеглица, интерно расељених лица и повратника по основу споразума о реадмисији, кроз доделу пакета грађевинског материјала за адаптацију или завршетак изградње стамбеног објекта.

Специфични циљ 2: У периоду од 2025. до краја 2027. године трајно решити стамбено питање за најмање 10 породица избеглих, интерно расељених лица и повратника, кроз откуп сеоских домаћинстава, откупом одговарајућих домаћинстава са окућницом.

Специфични циљ 3: У периоду од 2025. до краја 2027. године економски оснажити најмање 10 породица избеглица, интерно расељених лица и повратника по основу споразума о реадмисији кроз програме доходних активности у сарадњи са Националном службом за запошљавање.

Специфични циљ 4: У периоду од 2025. до краја 2027. године економски осамосталити најмање 10 избеглица, интерно расељених лица и повратника по основу споразума о реадмисији укључивањем у програме преквалификације и доквалификације, у сарадњи са Националном службом за запошљавање, Саветом за запошљавање и донаторима.

Специфични циљ 5: У периоду од 2025. до краја 2027. године омогућити континуирано спровођење активности усмерених на разумевање културолошких различитости између тражилаца азила и-или миграната у потреби без утврђеног статуса, развојем дијалога и организовањем тематских радионица, округлих столова и других активности усмерених на отклањању предрасуда и бољем разумевању потреба миграната, организовањем најмање 2 или 3 тематске радионице и округла стола.

Специфични циљ 6: У периоду од 2025. до краја 2027. године, омогућити јачање капацитета институција локалне самоуправе у управљању миграцијама кроз обуку кадрова за израду пројектних предлога у циљу обезбеђивања средстава намењених мигрантима.

Специфични циљ 7: У периоду од 2025. до краја 2027. године, у сарадњи са Националном службом за запошљавање и осталим релевантним установама изградити и ојачати институционалне капацитете Града за праћење и унапређење квалитета података о економским миграцијама и-или дијаспори, креирањем базе података и мреже корисника ради јачања економског развоја града.

Специфични циљ 8: У периоду од 2025. до краја 2027. године, успоставити нове и ојачати постојеће линије комуникације, као и оснажити сарадњу са представницима дијаспоре на територији града Крагујевца, идентификацијом и креирањем мреже корисника и организацијом догађаја за кориснике од стране Града.

Специфични циљ 9: У периоду од 2025. до краја 2027. године, повећати ниво свести о проблему трговине људима као облика модерног ропства, организацијом најмање 3 трибине (или едукативно-информативне кампања) са темом превенције трговине људима намењених најширој јавности и-или државним и невладиним представницима који раде са групама под ризиком.

Локални акциони план за управљање миграцијама има предвиђене активности у вези имплементације, праћења (мониторинг) и оцењивање успешности (евалуацију) реализације ЛАП-а.

За реализацију ЛАП-ом утврђених задатака и циљева током периода имплементације биће потребна средства у износу од око 30.000.000 динара која ће делом бити обезбеђена из буџета Града Крагујевца, а делом из других извора финансирања (републичких, иностраних и домаћих фондова). Град Крагујевац ће у реализацији ЛАП-а учествовати са новчаним средствима од око 3.000.000 динара што је 10% у односу на укупно потребна средства.

ПОГЛАВЉЕ 1: Општи подаци о граду Крагујевцу

Крагујевац

Грб града**Опште информације**

Службени назив	Крагујевац (Крагујевац)
Површина	835 (2022) km ²
Становништво	171437 (2022)
Географски положај	44°22' - 20°56'
Поштански број	34000
Позивни број	+381(0)34
Саобраћајна ознака	КГ
Интернет адреса	www.kragujevac.rs
Положај	
Округ	Шумадијски управни округ
Град	Крагујевац

Град Крагујевац је привредни, административни, образовни, здравствени, културни и спортски центар Шумадије. Налази се на раскрсници главних државних путева и магистралних саобраћајница, одмах до железничког и друмског коридора 10 који повезује Крагујевац са остатком Србије и Европе.

Крагујевац је јужно од Београда удаљен 140 километара и северно од Ниша 150 километара. Простире се на површини од 835 квадратних километара. Подигнут је на обалама реке Лепенице у Крагујевачкој котлини, где се дотичу крајњи огранци шумадијских планина: Рудника, Црног Врха и Гледићких планина.

Крагујевац је седиште Шумадијског управног округа. На територији Крагујевца налази се и географски центар Србије, осам километара севернозападно од центра града у атару села Драча.

Захваљујући добром положају, до Крагујевца се може стићи из неколико праваца:

- од Београда и Ниша ауто – путем Е-75, преко Баточине, где се прикључује правац из Јагодине,
- од Београда ауто – путем до Малог Пожаревца преко Младеновца и Тополе,
- од Краљева преко Груже и Равног Гаја, где се прикључује пут који иде од Чачка и Мрчајевца,
- од Јагодине преко Сабанте, где се прикључује пут из Крушевца, Трстеника и Рековца,
- од Горњег Милановца преко Враћевшнице.

Релативно мала удаљеност од државних граница суседних држава у односу на град (250 – 320 км), као и аеродрома у Сурчину и Нишу (до 150 км), отвара могућности за интензивну међународну сарадњу.

Град Крагујевац одликује релативно добра демографска ситуација у погледу кретања броја становника, просечне старости и образовне структуре, у поређењу са остатком Србије. Са 171437 (2022) становника (по попису из 2022. године) град је по величини први у Шумадији, а четврти у Републици Србији. Територију града чине 57 насељених места са 78 месних заједница. На градском подручју живи 150 835 становника, а на сеоском 28 582. Густина насељености 205 становника(број становника/км²).

Крагујевац је данас уз Београд, Нови Сад и Ниш, носилац просторног, односно интегрисаног и одрживог развоја Републике Србије у целини. У протеклих пола века Крагујевац је доживео значајно повећање броја становника, захваљујући, пре свега, његовој улози регионалног, али и националног индустријског центра. Степен урбанизације Крагујевца у поменутом периоду је био већи од остатка Србије, а Крагујевцу није гравитирало само становништво из околине, већ из читавог региона, али и других делова Србије.

У образовној структури становништва највеће учешће има становништво са завршеном средњом стручном спремом (57,07 посто) и становништво које има завршено основно образовање (14,61%),

док становништво са завршеним вишим образовањем учествује са 6,46 %, а са високим образовањем 17,46%.

У погледу компјутерске писмености, статистички подаци показују боље стање од републичког просека који износи 49 посто. У Крагујевцу је компјутески писмено 50,8 посто док рад на рачунару делимично познаје 14,3 процента.

У погледу запослености, Крагујевац прати трендове који се дешавају у читавој Србији. Након значајног пада броја запослених у току светске економске кризе која се одразила и на локалну економију, у Крагујевцу се од 2011. године бележи константан раст броја запослених. У 2022. години, у Крагујевцу је било запослено 55.799 људи, што је највећи број запослених још од времена глобалне економске кризе. Гледано по секторима, највећи број људи је запослен у прерађивачкој индустрији (30,65 одсто), затим предузетници и лица која су запослена код њих (18,86дсто), сектору трговине (14,93дсто), затим запослени у здравственој и социјалној заштити (9,41 одсто), образовању (8,58 одсто), грађевинарству (4,54 одсто) и сектору саобраћаја и складиштења (4,13 одсто).

У периоду од 2011. године до данас, у Крагујевцу се бележи пораст броја привредних друштава и предузетника на 1.000 становника. У граду, по подацима из 2022. године, послује 2004 привредних друштава и 8.554 предузетника.

Незапосленост у граду Крагујевца је најмања у последњих седам година (22.106 незапослених 2015.г.) и износи 14.129 (стање на дан 31.12. 2022. године), што је 83 лица на 1000 становника.

Основни историјски подаци

На подручју Крагујевца, после пада турског царства, развија се насеље под називом "Крагујевца", и први пут се помиње 1476.године у Турским списима, које се данас чувају у Архиву владе Турске у Истамбулу. Сматра се да назив града потиче од птице грабљивице —Крагуја, које се користе за лов, попут данашњих соколова и подсећају на орлове и налазе се на садашњем грбу града.

Прекретница и најзначајнији период у развоју града је 1818. година, када је кнез Милош Обреновић 6. маја на Скупштини Народних старешина у манастиру Враћевшница прогласио Крагујевац за престоницу Србије. Током наступајућег периода град се прогресивно развија, плански урбанизује, територијално шири и постаје управно – политички, културно – просветни, здравствени, војни и привредни центар Србије. Граде се приватне куће и бројне установе са обележјима народне архитектуре, улице се калдрмишу и осветљавају карбидним лампама, а куће се по Милошевој наредби покривају црепом, уместо сламом, како би се заштитили од пожара. На реци Лепеници се у то време граде три дрвена и први камени мост. У овом периоду нема ратова и све је у знаку процвата, али се због самовоље у владавини Обреновића организују: Ђакова буна 1825. године; Милетина буна 1835. године и Крагујевачка војничка побуна 1839. године.

У Крагујевцу су организоване прве радничке демонстрације у Србији, 15. фебруара 1876. године познате као Црвени барјак.

Крагујевац је током Првог светског рата поново био престоница, где је боравио регент Александар Карађорђевић, а и Врховна команда српске војске, на челу са Радомиром Путником, је у то време била смештена у граду.

Туристички пунктови у Крагујевцу, локалитети интересантни за развој и промоцију града од изузетног културно историјског значаја су:

Амицин конак, једина сачувана зграда из комплекса дворских објеката Милошевог доба.

Амицин конак је подигнут 1819.24 године за дворско особље.

Књажевско-српски театар је прво позориште у Србији основано 1835. године.

Стара скупштина је подигнута 1859. године, а све до 1878. овде су се одржавале народне скупштине на којима су доношене одлуке од великог политичког и културног значаја за српски народ.

Саборна црква у Крагујевцу је прва црква израђена у византијско-романском стилу у ослобођеној Србији

Музеј Стара ливница, смештен у објекту некадашње Тополивнице из 1882. године. То је најстарији сачувани део војне фабрике и Војно-занатлијске школе, прве те врсте у кнежевини Србији.

Споменик палим Шумадинцима је монументални споменик рад познатог вајара Антуна Аугустинчића који је посвећен палима у ратовима за ослобођење од 1804. до 1918. године и представља симбол херојске борбе за слободу српског народа. Споменик је подигнут 1932. године.

Спомен-парк Крагујевачки октобар представља спомен комплекс подигнут у знак сећања на

недужне жртве Крагујевачког масакра који су починили припадници Вермахта 21. октобра 1941. године.

Ватрогасни дом у Крагујевцу је проглашен спомеником културе, одлуком Владе Републике Србије 27. јула 2001. године.

Организациона структура јединице локалне самоуправе

Град Крагујевац је територијална јединица локалне самоуправе детерминисана законом, као економски, административни, географски, културни и универзитетски центар у коме грађани остварују право на локалну самоуправу, у складу са Уставом, законом и Статутом. Територију Града чине насељена места, односно подручја катастарских општина која улазе у његов састав. Статутом града Крагујевца (" Сл. лист града Крагујевца" број 25/15 , пречишћен текст) прописано је да су органи града: Скупштина, Градоначелник, Градско веће и Градске управе.

Скупштина Града је највиши орган Града који врши основне функције локалне власти утврђене Уставом, законом и Статутом. Скупштину Града чини 87 одборника које бирају грађани на непосредним изборима тајним гласањем у складу са законом и статутом, на. Надлежности скупштине могле би се груписати на нормативне, оснивачко-надзорне и изборне. У оквиру својих нормативних надлежности Скупштина града доноси: статут и пословник скупштине, буџет и завршни рачун, програм развоја Града и појединих делатности, доноси урбанистички план и уређује коришћење грађевинског земљишта. Такође, у оквиру ових својих надлежности, Скупштина Града доноси прописе и друге опште акте, расписује референдум, прописује радно време угоститељских, трговинских и занатских објеката. У вршењу оснивачко-надзорних послова Скупштина Града оснива службе, јавна предузећа, установе и организације утвђене статутом Града, даје сагласност на њихове статуте и врши надзор над њиховим радом.

Градско веће је други извршни орган града. Њега чине градоначелник, заменик градоначелника и чланови које на предлог кандидата за градоначелника бира скупштина Града, на време од четири године и то већином укупног броја одборника.

Чланови Градског већа:

1. Градоначелник – Председник већа,
2. Заменик градоначелника,
3. Члан Градског већа за финансије;
4. Члан Градског већа за инвестиције и управљање пројектима
5. Члан Градског већа за здравствену и социјалну заштиту,
6. Члан Градског већа за комуналне делатности,
7. Члан Градског већа за привреду,
8. Члан Градског већа за образовање,
9. Члан Градског већа за културу,
10. Члан Градског већа за локалну самоуправу,
11. Члан Градског већа за спорт и омладину,
12. Члан Градског већа за равномерни и одрживи развој град и села,
13. Члана Градског већа за унапређење и заштиту животне средине.

Градске управе:

1. Градска управа за послове органа Града,
2. Градска пореска управа,
3. Градска управа за развој и инвестиције,
4. Градска управа за комуналне послове,
5. Градска управа за друштвене делатности,
6. Градска управа за имовинске послове, урбанизам, изградњу и зозакоњење,
7. Градска управа за финансије и јавне набавке,
8. Градска управа за људске ресурсе и заједничке послове,

9. Градска управа за прописе,
10. Градска управа за инспекцијске полове и комуналну милицију.

Послове правне заштите имовинских права и интереса града Крагујевца обавља Градско јавно правобранилаштво.

Одлуком о заштитнику грађана ("Сл. Лист града Крагујевца" број 35/08) установљен је заштитник грађана за територију града Крагујевца, као независан и самосталан орган, који се стара о заштити и унапређењу људских права и слобода сваког лица зајемчених уставом, потврђеним и објављеним међународним уговорима о људским правима, општеприхваћеним правилима међународног права, законима и прописима града Крагујевца.

Градonaчелник града Крагујевца је на основу овлашћења датог Статутом града Крагујевца овлашћен да поставља и разрешава дужности помоћнике градоначелника. Градоначелник има заменика, као и пет помоћника: за здравствену и социјалну заштиту, људска и мањинска права; за развој и унапређење локалне самоуправе; за туризам; за архитектуру, урбанизам и изградњу и за сарадњу са црквама и верским заједницама.

ПОГЛАВЉЕ 2: Подаци о мигрантима у граду Крагујевцу

Избеглице и интерно расељена лица

Највећи избеглички талас из бивших република СФРЈ, а нарочито из БиХ и Хрватске, забележен је у периоду од августа до октобра 1995. године, а највише интерно расељених лица регистровано је у периоду од јуна до августа 1999. године.

На основу података из извештаја Повереника за 2005. годину, на почетку избеглиштва од 1992. до 1995. године на територији града Крагујевца боравило је око 4200 избеглих и прогнаних лица из бивших република Хрватске и Босне и Херцеговине. На попису из 2001. године на територији града Крагујевца боравило је око 2.300 избеглих и прогнаних лица. После збивања 1999. године у Граду је боравило око 13.000 интерно расељених лица са Косова и Метохије. У 2000. години је било 17 Колективних центара у којима је било смештено више од 800 лица. Према извештају Повереника који обавља послове у области заштите избеглих, прогнаних и интерно расељених лица у 2005. години у Крагујевцу је боравило око 13.500 лица са КИМ-е и 865 избеглих лица. Било је 3 колективна центра са 382 лица од којих су 12 избегла а остала су интерно расељена лица.

У сарадњи са Комесаријатом за избеглице и миграције, сарадњом са одговорним институцијама за решавање стамбених и других потреба избеглих расељених лица у априлу 2016. године затворен је и последњи колективни центар у Крагујевцу —Трмбас, кроз Пројект подршке побољшању услова живота присилних миграната а у сарадњи са УНХЦР-ом и КИРС-ом невладином организацијом —Визија и градом Крагујевцем као партнером, обезбеђено је социјално становање у заштићеним условима, набавка и постављање монтажних кућаи затварање колективног центар —Трмбас. Пројекат је реализован у сарадњи са Градом у периоду од 2014.-2016. године а вредност радова у Крагујевцу износила је приближно 538. 000,00 Еура.

Двадесет шест породица корисника (81 лице); двадесет породица интерно расељених лица – 63лица -, и једна једночлана избегличка породица из КЦ —Трмбас добило је станове у новој згради

социјалног становања у заштићеним условима. Породице имају право коришћења стамбених јединица све док су у стању социјалне потребе.

Регистрацијом лица расељених са КИМ обухваћено је 187.129 лица, од којих је 94,2% или 176.216 регистровано у Централној Србији, а 5,8% односно 10.910 лица у Војводини.

Расељавање са КИМ извршено је у највећем обиму у другом кварталу 1999. године када је регистровано 125.653 лица што је више од две трећине расељених. Највише у месецу јуну 119.584 лица.

Преглед броја избеглица и интерно расељених лица у граду Крагујевцу у периоду Од 1996 до 2024. године

Година	Избеглице	Избеглице и ратом угрожена лица	Остала пописана лица	Укупно	ИРЛ	Извор: Статистички подаци Комесаријата за избеглице РС према по
1996		4470	1104	5574		
2000					11047	
2001	2222	561				
2004	671					
2008	627				13161	
2009	558					
2010	480				12415	
2011	480				12387	
2012	435				12344	
2013	394					
2014	306				11061	
2015	242				11251	
2016	209				11231	
2020	191				9671	
2024	184				9334	

дацима КИРС-а, најзаступљеније старосне групе расељених лица са Косова и Метохије са привременим смештајем су:

Укупно	0-6 год.	7-19 год.	20-59 год	60 и више год.	% од 0-6 год.	% 60 и више год.
11.047	1.502	2.431	5.512	1.602	13,6	14,5

Извор: КИРС – Публикација “Регистрација лица расељених са Косова и Метохије”

Расељена лица према радном статусу:

Укупно	дете	ученик	студент	запослени	незапослени	пензионер	Остало
11.047	1.541	2.036	319	3.210	1.581	1.007	1.353

Извор: КИРС – Публикација “Регистрација лица расељених са Косова и Метохије”

Расељена лица према типу привременог смештаја:

Укупно	Колективни центар	Изнајмљени стан	Код рођака-пријатеља	Сопствени смештај	Остало
11.047	581	2.920	5.914	1.446	186

Извор: КИРС – Публикација “Регистрација лица расељених са Косова и Метохије”

И поред низа различитих програма подршке избеглицама, ИРЛ и повратницима који су реализовани током претходних година на територији града Крагујевца још увек има велики број

корисника који су поред материјалног сиромаштва суочени и са низом других проблема, као што су: проблеми у приступу основним људским правима, различитим правним проблемима и психосоцијалним проблемима услед друштвеног искључења, маргинализације, дискриминације и др.

Повратници по основу Споразума о реадмисији

Примарни и ургентни прихват повратника по основу Споразума о реадмисији обезбеђује Комесаријат за избеглице и миграције РС и обухвата:

- превоз до прихватилишта, повезивање са центром за социјални рад ради обезбеђивања карте за превоз, смештај у Центаре за интервентни прихват Комесаријата за избеглице. Центар за интервентни прихват повратника по основу Споразума о реадмисији, налази се у Белој Паланци и служи смештају најугроженијих повратничких породица на основу Упута који издаје Комесаријат за избеглице Републике Србије. У Центру је обезбеђен смештај и исхрана (доручак, ручак и вечера) за период од 3 до највише 14 дана, а корисници добијају информације о правима, обавезама и могућностима и започињање се процес прибављања документације, обавештење и ургенција код центра за социјални рад о потреби изласка на терен, ради обављања надлежности из свог домена као и посредовање код надлежних служби ради остваривања помоћи у оквиру њихове ресорне надлежности. Након истека периода ургентног збрињавања у Центру, врши се превоз породице до примајуће средине.
- Упућивање у Повереништва/Савете за миграције и друге службе у локалним самоуправама ради даље помоћи
- Повратницима је омогућен и контакт телефоном са родбином и пријатељима.

Помоћ повереника за избеглице/Савета за миграције

По доласку у место будућег пребивалишта/ боралишта неопходно је да се повратник јави Повереништву за избеглице/Савету за миграције ради:

- Евидентирања повратника;
- Информисања о правима, обавезама и могућностима;
- Пружања помоћи код писања захтева, молби, дописа и др.

Права повратника

- Путни лист је често једини идентификациони документ које лице поседује док не прибави друга документа.

Права које повратник може остварити по основу Путног листа:

- лична идентификација
- хитна медицинска помоћ
- обраћање центру за социјални рад
- започињање процеса уписа деце у основну или средњу школу.
- По повратку, што пре започети процес регулисања докумената као би се остварила остала припадајућа права.
- Након регулисања докумената повратници остварују своја права под истим условима као и остали држављани Републике Србије.

Центар за социјални рад обезбеђује

- Саветовање и посредовање.
- Народне кухиње(обезбеђују један дневни оброк дневно).
- Једнократна новчана помоћ – у центру за социјални рад у општини у којој повратник има пребивалиште.
- Бесплатна карта у једном правцу до места пребивалишта.
- Привремени смештај у прихватилиште - центар за социјални рад доноси решење о смештају повратника (појединца).

Здравствена заштита

- Министарство здравља је издало инструкцију о признавању путног листа као важеће исправе за остварење хитне медицинске помоћи без новчане накнаде у временском периоду важења путног листа.
- За редовну здравствену заштиту неопходно је прибавити здравствену легитимацију.

Запошљавање

- Након регулисања личних докумената повратник има право да се пријави Националној служби за запошљавање и на тај начин постане корисник свих услуга које пружа ова служба.

Према подацима Комесаријата за избеглице и миграције РС, у Крагујевцу је у периоду од 2013. до 2022.год. евидентирано је 361 лице повратника по основу Споразума о реадмисији. Евидентирана лица су упућивања Центру за социјални рад —“Солидарност“ у Крагујевцу ради укључивања у систем социјалне заштите, Црвени крст, Националну службу за запошљавање, МУП Крагујевац као и НВО —Праксис ради помоћи око прибављања документације..

У питању су лица не испуњавају или више не испуњавају услове уласка, боравка или настањивања у иностранству и земљама окружења и на основу Споразума о реадмисији бивају враћана у земљу порекла. По националној структури већи број лица по реадмисији је Ромске националности. Ова лица се по уласку на територију Републике Србије углавном шаљу у места где им је било забележено последње пребивалиште или у колективне центре предвиђене за њихов прихват одакле ће се даље збрињавати. Решавање проблема ове категорије лица је обухваћено циљевима Локалног акционог плана за управљање миграцијам на територији града Крагујевца за период 2025 – 20227. година.

Број повратника у Републици Србији и граду Крагујевцу

	БРОЈ ПОВРАТНИКА											
Година	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Србија	2577	1716	2866	3655	1891	1189	846	644	518	605	691	556
Крагујевац	27	39	61	96	65	21	14	22	16	12	7	17

Извор: КИРС

Повратници на територији града Крагујевца информисани су о правима која им припадају. Они су остварили права, и то како она која се односе на лична документа и здравствену заштиту, тако и она која се остварују у Центру за социјални рад и по Закону о финансијској подршци породици са децом.

Највећи проблеми повратника по основу споразума о реадмисији су, поред прибављања личне документације и пријава пребивалишта-боравка, тешкоће у добијању личних докумената, стамбени проблеми као и немогућност укључивања деце у образовни систем.

У оквиру пројеката помоћи намењене повратницима по основу споразума о реадмисији Град је реализовао бројне грантове кроз доделу грађевинског материјала, откуп сеоских кућа са окућницом или адаптацију сеоских кућа, у сарадњи са КИРСом и Данским саветом за избеглице у Србији.

Рeadмисија

- "Споразум о реадмисији лица која незаконито бораве" потписан је 18.9.2007.године у Бриселу између Републике Србије и Европске уније;
- Народна скупштина Републике Србије је ратификовала Споразум 7.11.2007. године;
- Споразум о реадмисији са ЕУ ступио је на снагу 1. јануара 2008. године; Овим Споразумом Република Србија је уредила област повратка и прихвата лица која се враћају по Споразуму о реадмисији.

Стратегија

- Савет за интеграцију повратника формиран је 23. октобра 2008. године;
- Влада Републике Србије усвојила је 13. фебруара 2009. године Стратегију реинтеграције повратника по основу споразума о реадмисији;
- У оквиру Савета образован је Тим за праћење имплементације стратегије;
- Стратегија дефинише институционални оквир, мере, активности и носиоце активности за одрживу интеграцију повратника;

Активности локалне самоуправе/Помоћ повереника за избегла, прогнана и расељена лица

По доласку у место будућег пребивалишта/боравишта, неопходно је да се повратник јави повереништву за избегла,прогнана ирасељена лица ради:

- Евидентирања повратника
- Информисања о правима, обавезама и могућностима

- Пружања помоћи код писања захтева, молби, дописа и др.

Тражиоци азила и мигранти у потреби без утврђеног статуса

У великој мери, због свог стратешког и геополитичког положаја, Западни Балкан је постао битна тачка на једној од главних миграторних рута на путу ка ЕУ. Током 2015. године, државну границу Србије прешло је више од пола милиона миграната са Блиског Истока, Азије и Африке, готово тридесет пута више у односу на целу 2014. годину. Чињеница да је од тог броја укупно поднето мање од 700 захтева за азил, говори да жељена дестинација миграната није Србија, већ државе чланице Европске уније. Овакав развој ситуације ствара притисак на институције које се баве управљањем миграцијама како у организационом тако и у финансијском погледу јер управљање миграцијама представља комплексан процес који захтева планско и организовано поступање, као и координисан приступ и континуирану сарадњу свих релевантних органа.

Према званичним подацима МУП-а дирекција полиције, ПУ Крагујевац – Одељење за странце, сузбијање илегалних миграција и рговине људима, на подручју града Крагујевца не бораве ирегуларни мигранти, већ се та категорија странаца углавном затиче у транзиту ка прихватним центрима и граничним прелазима, или се откривају као кријумчарена лица у незаконитом транзиту. Када таква лица изразе намеру за тражење азила на подручју Града, исти се након предвиђених процедура и евидентирања, упућују у прихватне центре, односно предају се радницима Центра за социјални рад, уколико се ради о малолетницима.

Досадашње активности на територији града у односу на избегла, интерно расељена лица и повратнице по основу споразума о реадмисији

Град се брине о избеглим, интерно расељеним лицима и повратницима на законом прописан начин и преко институција које су за то надлежне, а то су: Повереник за послове у области заштите, прогнаних, избеглих и интерно расељених лица Града који води административне и друге послове; Црвени крст; Центар за социјални рад; здравствене службе; просветне службе и НВО.

Одељење социјалне заштите као део градске управе има Повереника који обавља послове у области заштите избеглих, прогнаних и интерно расељених лица свој рад у целости заснива на законским прописима, међународним конвенцијама и инструкцијама и упутствима Комесаријата за избеглице и миграције. Повереник који обавља послове у области заштите прогнаних, избеглих и интерно расељених лица директно се бави решавањем многих проблема ових људи, како административних тако и личних. Основни послови Повереника су послови на изради предлога решења о признавању и укидању избегличког статуса, евиденција промене адреса боравка, припремање предмета за израду нових избегличких легитимација и дупликата изгубљених или уништених, израда прелога закључака о исправци грешака у личним подацима, упис и евиденција лица расељених са КиМ и све промене везане за њихов статус, издавање разних потврда и уверења. Повереник је по инструкцијама Комесаријата организовао и спроводио све пописе избеглица и интерно расељених лица као и регистрацију за бирачке спискове. У свим својим активностима Повереник је имао подршку и помоћ локалне самоуправе, и подршку Комесаријата РС.

Повереник за послове у области заштите прогнаних, избеглих и ИРЛ у пружању што комплетније и ефикасније помоћи корисницима активно сарађује са Комесаријатом за избегла и расељена лица као и са невладиним сектором.

Закон о управљању миграцијама обавезао је и локалне самоуправе да образују локални савет за миграције као тело које ће на локалном нивоу спроводити миграциону политику. Локални савет за миграције града Крагујевца у чијем саставу су представници различитих институција на локалном нивоу од значаја за остваривање права миграната координатор је у активностима Градске управе, полицијске управе, службе за запошљавање, школске управе, поверника за избеглице, здравствени центар, центар за социјални рад, црвени крст и организације цивилног друштва.

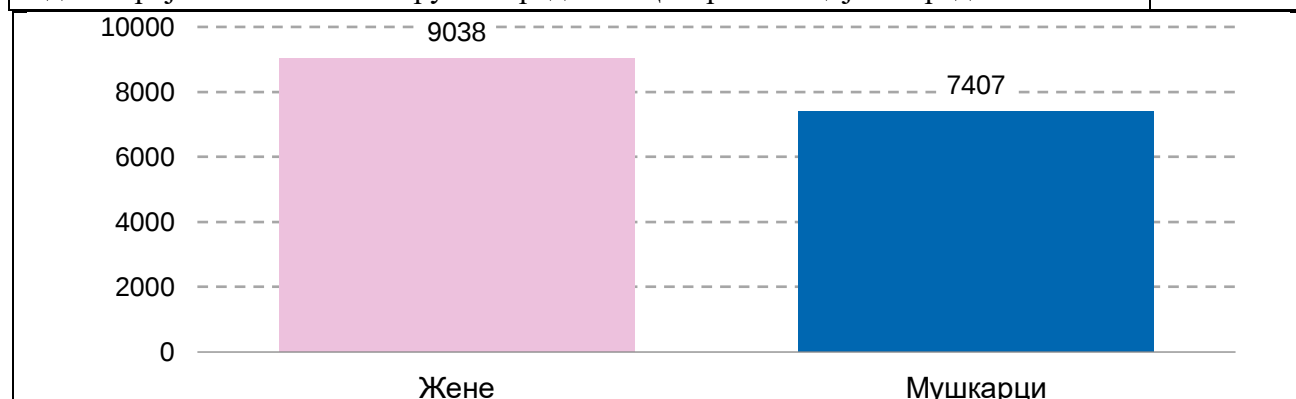
Центар за социјални рад „Солидарност— Крагујевац, поступајући по Закону о социјалној заштити и социјалној сигурности и на лични захтев странке је избеглим, интерно расељеним лицима и повратницима омогућио коришћење следећих права:

1. Смештај у установе социјалне заштите
2. Породично обезбеђење

3. Једнократна новчана помоћ
4. Привремена новчана помоћ
5. Накнадни упис личног имена

Према евиденцији Центра за социјални рад —Солидарност— Крагујевац, укупан број корисника социјалне заштите на евиденцији Центра је 16445 лица, а од тога је интерно расељених лица има 53-оје, избеглих и прогнаних има 14, и једно лице са редмисије је пријављено Центру.

Укупан број корисника социјалне заштите на евиденцији Центра за социјални рад	16445
Удео корисника социјалне заштите у укупној популацији (%)*	9.6
Број стручних радника у Центру за социјални рад**	41
Однос броја корисника социјалне заштите и стручних радника Центра за социјални рад	401
Однос броја становника и стручних радника Центра за социјални рад	4173



Дом здравља активно је учествовао у пружању медицинске помоћи за време дешавања егзодуса, а касније је организовао ванредне здравствене прегледе избеглица учешћем кроз различите пројекте.

Пројектом „Наши стари нису сами— коју је финансирало Министарство здравља у периоду 2013-2014. године обухваћене су све вулнерабилне групе као и ИРЛ.

Пројекат Чешке развојне агенције „Подршка превенцији карцинома за жене на територији града Крагујевца— обухваћена су и ИРЛ а реализован је у периоду 2010-2013-.године.

Кроз Пројекат „Контрола туберкулозе у Србији— спроведена је едукација у КЦ „Трмбас— у сарадњи са Глобал фондом и Министарством активно је учествовао и Дом здравља Крагујевац.

Црвени крст Крагујевац, у оквиру Програма „Народне кухиње— припрема и дистрибуира 850 obroka корисницима наведеног програма, током 6 дана у недељи, на 6 пунктова на територији Крагујевца.

Право на топли оброк у Програму — Народне кухиње— утврђује Центар за социјални рад — Солидарност— у Крагујевцу који доставља спискове Црвеном крсту Крагујевца са личним подацима носиоца бонова за топли оброк, као и број obroka намењених члановима породице.

Трендови и миграције

Од евидентираних лица у избегличкој популацији изван број избеглих лица се успешно интегрисао, услед дужине миграцијског стажа, образовања и других околности.

Унутар избегличке и расељеничке популације миграције трају и данас у погледу промене места боравка како у Граду тако и на територији целе Републике Србије. .

Податак о умрлим лицима са избегличким статусом, која су преминула на територији Града, није могуће установити тачно, пошто родбина преминулих лица не одјављује избегличке легитимације надлежном органу, те се исти воде још као живи.

Највећи проблем је радни ангажман појединих припадника ибегличке и расељеничке популације, као и повратника по Споразуму о реадмисији. За поједине је евидентан и проблем образовања, језичка баријера, непоседавање личних докумената и сл.

Почетком септембра 2015. године, Влада Републике Србије је усвојила План реаговања у

случају повећаног прилива миграната са проценом потреба. План реаговања дефинише мере, активности, људске, финансијске и друге ресурсе неопходне за пружање ургентног смештаја мигрантима и неометаног приступа њиховим правима. План дефинише и обавезе и улогу јединица локалне самоуправе у смислу управљања мешовитим миграцијама на својој територији.

Град Крагујевац је уз подшку различитих донатора до сада реализовао бројне програме који имају за циљ унапређење положаја избеглих и ИРЛ.

2009	
1. Додељене 3 куће ИРЛ, откупом сеоских домаћинстава – куће по 620.000 и грант по 80.000 динара за опремање, кроз Пројекат –Подршка локалним акционим плановима у Србији . Донатор: Високи комесаријат за избеглице УН-УНХЦР, а спроводи КИРС РС и град Крагујевац	Укупна вредност; 2.100.000 динара Комесаријат и 105.000динара Град
2. Пројекат Доходовне активности кроз економско оснаживање, додела пакета за 11 породица избеглицама и ИРЛ.	Вредност;1.500.00 динара
2010	
1.Додељено 3 сеоска домаћинства за ИРЛ кроз Пројекат - Помоћ КИРСУ РС намена ИРЛ кроз пружање подршке ЛАП Донатор:УНХЦР и КИРС Носилац Пројекта: град Крагујевац	Укупна вредност: 2.100.00 Комесаријат и 105.000 динара Град
2.Пројектом—Стамбено збрињавање ИРЛ, откуп 5 сеоских домаћинстава за ИРЛ Донатор: Комасаријт РС и УНХЦР Носилав Пројекта: Интерсос	Вредност: 3.500.000 динара
3.Коз Пројекат—Економска подршка додељена је помоћ 1 породице из КЦ —Трмбас у виду доделе грађевинског материјала Донатор: Комесаријт и УНХЦР Носилац: Интерсос	Вредност: 400.000 динара
4. Једанаест пакета царинске робе од стране Комесаријата	
5. Помоћ у виду пакета хране за 226 породица од стране КИРСа, вредности 3000 динара по пакету –	Укупно: 678.000 динара
6. Помоћ у виду пакета хране за 410 породица од стране КИРСа, вредности 3000 динара по пакету	Укупно: 1.230.000 динара
7. Помоћ за лекове за 29 лица	Укупно:300.000 динара
2010/11	
1.Додељено 15 стамбених јединица (700м2) за 12 избеглице и ИРЛ и 3 стамбене јединице за домицилно становништво кроз Пројекат: Подршка избеглицама и ИРЛ у Србији	Укупна вредност:499.335еура
2. Додељена је помоћ у виду грађевинског материјала за 20 породица по 3000 еура,.	Укупно: 60.000 еура
3. Економска помоћ у виду обуке за 200 лица.	Вредност – 30.000 еура
4. Грант за обуке и набавку опреме за самозапошљавање	Вредност:24000еура
5. Пројектом -Доходовне активности – економско оснаживње додела пакета помоћи за 6 породица Донатор: КИРС	Вредност: 750.000динара

Носилац: Град	
6. Пројекат —Помоћ КИРСа намењена ИРЛ кроз пружање подршке ЛАПу Донатор: Високи КИРС УН, откуп 5 сеоских домаћинстава за ИРЛ	Вредност: 4.440.000 динара (Град 220.000 динара и КИРС 4.180.000 динара)
7. Помоћ у виду пакета хране за 225 породица од стране КИРСа, вредности 3000 динара по пакету	Вредност: 675.000 динара
2012	
1. Пројекат —Додела средстава намењених стварању и побољшању услова становања породица ИРЛ на територији Града набавком грађевинског материјала кроз доделу грађевинског материјала	Вредност: 2.420.000 дин. (Град 220.000, Комесаријат 2.200.000 дин.)
2. Пројекат — Помоћ у стамбеном збрињавању доделом средстава за побољшање услова становања набавком грађевинског материјала породицама избеглих	Вредност: 2.200.000 динара (Град 220.000, Комесаријат 1.980.000 динара)
3. Пројекат — Помоћ у стамбеном збрињавању доделом средстава за побољшање услова становања набавком грађевинског материјала породицама ИРЛ	Вредност: 2.500.000 дин (Град 250.000, Комесаријат 2.250.000 динара)
4. Пројекат –Помоћ у стамбеном збрињавању доделом средстава за побољшање услова становања набавком грађевинског материјала породицама ИРЛ кроз доделу грађевинског материјала	Вредност: 1.500.000 дин (Град 150.000, Комесаријат 1.350.000 динара)
5. Додељена помоћ у виду огревног дрвета за 22 породице ИРЛ (72,85м)	Вредност: 300.000,00 динара
6. Додељено 120 пакета хране као помоћ најугроженијим породицама избеглих и ИРЛ	
2013	
1. Пројекат — Помоћи у грађевинском материјалу породицама избеглих и ИРЛ кроз доделу грађевинског материјала	Вредност: 6.200.000 дин (Град 620.000. Комесаријат 5.580,000 динара)
2. Пројекат — Помоћи у грађевинском материјалу породицама избеглих и ИРЛ кроз доделу грађевинског материјала	Вредност: 4.400.000 дин (Град 400.000. Комесаријат 4.000,000 динара
3. Пројекат — Помоћ у стамбеном збрињавању доделом средстава за побољшавање ИРЛ набавком грађевинског материјала	Вредност: 1.500.000 дин (Град 150.000, комесаријат 1.350.000 динара)
4. Испоручено огревног дрвета за 22 породице ИРЛ (72,85м3)	Ведност.300.000,00 динара
5. Додељено 150 пакета хране као помоћ најугроженијим породицама ИРЛ	
6. Додела једнокрне новчане помоћи за 10 породица ИРЛ	Вредност: 206.950,00 динара
2014.	
1. Додељена - једнократна новчана помоћ за 45 породица у износу од 5.000,00 до 15.000,00 динара по породици	Укупно: 375.000,00 динара
2015	
1. Додељена - новчана помоћ за 39 породица, од тога за 34 ИРЛ-а	Укупно 346.000,00 динара

2. Додељена је помоћ у виду огревног дрвета за 3 породице избеглих лица и 23 породице ИРЛ . 2016/17	Вредност: 390.000,00 динара
1. Додељена - новчана помоћ за 28 породица ИРЛ-а, у износу од по 15.000,00 динара, и за 2 породице избеглих и прогнаних лица.	Укупно 450.000,00 динара
2. Додељена је помоћ у виду огревног дрвета за 30 породица интерно расељених у вредности од по 15.000,00 динара.	Укупно: 450.000,00 динара
3. Пројектом –Додела средстава намењених стварању и побољшању услова становања породицама интерно расељених лица на територији Града обезбеђено је 7 породица ИРЛ, набавком грађевинског материјала.	Вредност - 2.750.000 динара
4. Пројекат –Реализација помоћи за побољшање услова становања ИРЛ лица док су у расељеништву кроз доделу помоћи при куповини сеоских кућа са окућницом и додатне помоћи намењене за грађевински материјал за поправку или адаптацију предметне сеоске куће са окућницом, додељено је три сеоска домаћинства за ИРЛ.	Вредност: 3.990.000 динара
5. Пројект –Обезбеђевиње побољшања услова становања повратника по основу споразума о реадмисији, на основу кога је откупљено два сеоска домаћинства за повратнике по реадмисији, неутроша средства враћена су КИРСу .	Вредност: 3.990.000 динара
6. У циљу економског оснаживања реализован је Пројекат –Додела помоћи повратницима по основу споразума о реадмисији кроз набавку и доделу робе и материјала за покретање, развој и унапређење доходних активности у пољопривредној, занатској, услужној и другој области, на основу Уговора о сарадњи од 29.јула 2016.године и анекса уговора ради продужења рока реализације пројекта Помоћ је додељена једном кориснику, остала средства су враћена КИРС-у 2018.	Вредност: 200.000,00 динара
1. Додељена - једнократна новчана помоћ за 68 породица ИРЛ и избегла лица	Вредност: 1.141.590,00
2. Додељено је 183 пакета помоћи у виду хране за породице ИРЛ и избегла лица	Вредност: ~550.000,00
3. Додељена је помоћ у виду огревног дрвета за 27 породица интерно расељених у вредности од 14.000,00 до 18.000,00 динара.	Вредност: 500.000,00
4. Пројектом - Реализација помоћи за побољшање услова становања интерно расељених лица док су у расељеништву, кроз доделу помоћи при куповини сеоских кућа са окућницом и додатне помоћи намењене за грађевински материјал за поправку или адаптацију предметне сеоске куће са окућницом, додељено је 3 сеоска домаћинства и додатна помоћ у грађевинском материјалу	Вредност: 4.200.000,00-КИРС 3.780.000,00 динара и Град 420.000,00 динара
5. Пројектом - Реализација помоћи за побољшање услова становања интерно расељених лица док су у расељеништву, кроз доделу помоћи при куповини	Вредност: 7.000,00.00 - КИРС 6.300.000,00 динара и Град 700.000,00 динара

сеоских кућа са окућницом и додатне помоћи намењене за грађевински материјал за поправку или адаптацију предметне сеоске куће са окућницом, додељено је 5 сеоских домаћинства и додатна помоћ у грађевинском материјалу	
6. Пројекат-Реализација помоћи за побољшање услова становања интерно расељених лица док су у расељеништву доделом помоћи намењене за набаву грађевинског материјала за завршетак или адаптацију стамбеног објекта, додељено је 7 пакета помоћи	Вредност: 3.850.000,00- КИРС 3.465.000,00 динара и Град 385.000,00 динара
7. Потписан Меморандум о разумевању између Града Крагујевца и Данског савета за избеглице Србије, бр. 020-344/18- II дана 27. септембра 2018. године Циљ: куповина 6 сеоских домаћинстава, изградња 4 монтажна објекта, додела 11 пакета грађевинског материјала и додела 7 економских пакета, за интерно расељена лица и повратнике по основу Споразума о редмисији;	
8. Потписан Меморандум о разумевању између Града Крагујевца и Данског савета за избеглице Србије, бр. 020-345/18- II дана 27. септембра 2018. године Циљ: подршка одрживом повратку на Косово интерно расељених лица и повратника по основу Споразума о редмисији, у виду бесповратних средстава у виду опреме и тренинга за пословање за 60 корисника. Пројекат се спроводио на територији града Крагујевца, Краљева и Београда	
9. У посматраном периоду на територији града Крагујевца је спровођен пројекат „ Подршка одрживом повратку интерно расељених лица на Косово “ који су спроводили немачка организација Arbeiter-Samariter-Bund (ASB) Србија, град Крушевац и Центар за равномерни регионални (CenTriR) из Београда. Пројекат је финасирала Европска унија у оквиру пројекта „Унапређење услова живота интерно расељених лица и повратника из процеса редмисије у Србији и подршка одрживом повратку на Косово“. Пројекат је спровођен у граду 9 локалних самоуправа 2019/2020	
1. Додељено је 150 пакета помоћи у виду хране	Вредност: ~450.000,00
2. Додељена је помоћ за 79 породица у виду једнократне новчане помоћи	Укупно: 1.253.016,00 динара.
3. Додељена је помоћ у виду огрева за 25 најугроженијих породица	Вредност : 500.000,00
4. Додељено је 100 пакета помоћи у виду хране	Вредност: ~300.000,00
5. Додељена је помоћ за 32 породице у виду једнократне новчане помоћи	Укупно: 457.000,00 динара.
6. Додељена је помоћ у виду огрева за 20 најугроженијих породица	Укупно: 400.000,00 динара
     7. Пројекат: “Подршка достојанственим стамбеним решењима и одрживом начину живота расељених и повратника у Србији“ финансиран од стране Делегација Европске уније у Србији. Циљ пројекта је унапређење услова живота интерно расељених лица и повратника по Споразуму о редмисији у Србији”, Носиоци пројекта: Дански савет, КИРС и град Крагујевац -7 сеоских кућа, вредности до 9500 еура за сеоску кући и додатни грант у виду грађевинског материјала/беле техника у вредности од 1500 еура без ПДВа;	

-2 монтажна објекта, -13 пакета помоћи у виду грађевинског материјала за индивидуално становање у износу од 1500 еура без ПДВа до 4500 еура без ПДВа -13 пакета помоћи у виду економског оснаживања у износу до 1600 еура без ПДВа -44 корисника је завршило програм обуке пословног планирања и стручног усавршавања. 5. Пројекат: “Одрживи повратак - подршка и оснаживање“, као и промовисање социјалне и економске стабилизације, финансираног од стране Европске уније посредством Делегације Европске уније у Републици Србији”. Носиоци пројекта: ДРЦ- апликант и град Крагујевац- ко-апликант и организације „Божур“ и „Свети Спас“ Реализација 2019/20: -58 пакета помоћи у виду економских грантова – вредност пакета до 1600 еура без ПДВа -3 гранта у виду обука и -8 повратничких пакета. 6.Пројекат: „Подршка одрживом повратку интерно расељених лица на Косово“ Носиоци пројекта: немачка организација Arbeiter-Samariter-Bund (ASB) Србија, град Крушевац и Центар за равномерни регионални (CenTriR) из Београда. Пројекат је спровођен у граду 9 локалних самоуправа. Реализација 2019/20: -13 пакета подршке (намештај/бела техника) дистрибуирани повратничким породицама; -Спроведен четворомесечни циклус ИКТ обуке за 27 младих ИРЛ за програме Java, Java Script и графички дизајн; (од тога 9 лица са територије града Крагујевца) -10 младих ИРЛ похађало је професионалну праксу у предузећима, (5 младих из Крагујевца) -24 младих ИРЛ похађало дводневни семинар о предузетништву младих и samozapošljavanju; -Организоване су три дводневне обуке о предузетништву за 93 ИРЛ (19 лица са територије града Крагујевца) -Припремљено 10 апликација за ИРЛ за конкурисање за програме samozapošljavanja -Израђен 31 пословни план за економску подршку повратницима;(10 корисника са територије града Крагујевца) -Дистрибуирано 56 малих старт-ап гарантова вредности од 2,500 еура, од тога 9 за лица са територије града Крагујевца.	
7. Пројекат: Реализацији помоћи за доделу средстава намењених стварању и побољшавању услова становања породица интерно расељених лица кроз куповину 3 (три) сеоске куће са окућницом у оквиру хуманитарне акције доплатна поштанска марка „КРОВ 2020”	Вредност: 3.794.820,00 дин
8.У оквиру Регионалног стамбеног програма, Потпројекта 8 – а који је спровео Комесаријат за избеглице и миграције Републике Србије, избеглим лицима на територији града Крагујевца за решавање стамбених потреба, додељено је:	-7 сеоских кућа, -3 монтажне куће и -10 пакета помоћи у виду грађевинског материјала
2021/2022	
1. Додељено је 200 пакета помоћи у виду хране, приближне вредности 600,000,00 динара.	Вредност: ~300.000,00
2. Додељена је помоћ за 139 породице у виду једнократне новчане помоћи у укупном износу од 1.107.000,00 динара.	Вредност: ~300.000,00
3. Додељена је помоћ у виду огрева за 25 најугроженијих породица у укупном износу од 500.000,00 динара.	Вредност: ~300.000,00
4. Пројекат: Реализација помоћи за доделу средстава намењених побољшавању услова становања избеглица кроз набавку грађевинског материјала -Реализација: додела 3 пакета грађевинског материјал 2022. године	-Вредност пројекта: 1.800.000,00 (1.620.000,00 КИРС, 180.000,00 Град);

5. Пројекат: Реализација помоћи за побољшање услова становања интерно расељених лица док су у расељеништву доделом помоћи намењене за набавку грађевинског материјала за завршетак или адаптацију стамбеног објекта -Реализација: додељено 5 пакета грађевинског материјала 2022. године.	Вредност пројекта: 3.000.000,00 (2.700.000,00 КИРС, 300.000,00 Град)
2022	
1. Додељена је помоћ за 7 породица у виду једнократне новчане помоћи.	Вредност: 151.000,00 динара
2. Додељена је помоћ у виду огрева за 65 најугроженијих породица у укупном износу од.	Вредност: 1.250.000,00 динара
3. Пројекат: Реализацији помоћи за доделу средстава намењених стварању и побољшавању услова становања породица интерно расељених лица кроз куповину 1 сеоске куће са окућницом у оквиру хуманитарне акције доплатна поштанска марка „КРОВ 2022”	Вредност пројекта: 1.332.718,00 КИРС
2023	
1.-Пројекат: Реализација помоћи за побољшање услова живота интерно расељених лица док су у расељеништву кроз доделу помоћи у грађевинском материјалу и опреми намењене за завршетак или адаптацију стамбеног објекта	Вредност пројекта: 3.600.000,00 (3.200.000,00 КИРС, Град 400.000,00)
2.-Пројекат: Реализација помоћи за куповину огревног дрвета са превозом за најугроженије породице избеглица и интерно расељених лица на територији града Крагујевца, за 45 породица	Вредност пројекта: 1.575.000,00
3. Једнократна новчана помоћ на захтев корисника, 36 породица	Вредност: 1.163.200,00 динара
4. Додељено је 170 пакета помоћи у виду хране	Вредност: 841.683,94 динара
2024	
1. Уговор о сарадњи на реализацији помоћи за побољшање услова живота интерно расељених лица док су у расељеништву кроз доделу помоћи у грађевинском материјалу и опреми намењене за завршетак или адаптацију стамбеног објекта.	Вредност пројекта: 4.000.000,00 (КИРС 3.600.000,00 и Град 400.000,00)
2. Уговор о сарадњи на реализацији помоћи за побољшање услова становања повратника по Споразуму о реадмисији кроз доделу помоћи за куповину сеоске куће са окућницом, односно одговарајуће непокретности и помоћи у грађевинском и другом материјалу и опреми за поправку или адаптацију предметне сеоске куће са окућницом, односно одговарајуће непокретности	Вредност пројекта: 1.950.000,00 (КИРС 1.755.000,00 и Град 195.000,00)
3. Једнократна новчана помоћ на захтев корисника за куповину лекова и превазилажење тешке материјалне ситуације, 30 породица РЕА и 76 ИРЛ и ИЗБ	Вредност: 4.255.158,00 динара

4. Уговор о додели бесповратних средстава за реализацију помоћи намењене побољшању услова становања избеглица доделом помоћи у грађевинском материјалу и опреми	Вредност: 800.000,00 (КИРС 720.000,00 и Град 80.000,00)
5. Уговор о додели бесповратних средстава за реализацију помоћи намењене побољшању услова живота интерно расељених лица док су у расељеништву доделом помоћи у грађевинском материјалу и опреми	Вредност: 1.600.000,00 (КИРС 1.440.000,00 и Град 160.000,00)
6. Уговор о сарадњи на реализацији помоћи за набавку хране за најугроженије породице избеглица и интерно расељених лица	Вредност: 1.020.000,00
7. Уговор о сарадњи на реализацији помоћи за куповину огревног дрвета са превозом за најугроженије породице избеглица и интерно расељених лица	Вредност: 1.020.000,00
8. Уговор о сарадњи на реализацији помоћи за набавку хране за најугроженије породице избеглица и интерно расељених лица	Вредност: 906.000,00

У оквиру хуманитарне акције "Кључ" отуђене су 3 сеоске кућа са окућницом у оквиру реализације хуманитарне акције "Кључ" избеглим/бившим избеглим и интерно расељеним лицима на територији града Крагујевца.

Уговором о сарадњи, у оквиру пројекта „Подршка побољшању услова живота присилних миграната и затварање колективних центара—, финансираног од стране Европске уније преко Делегације Европске уније у Републици Србији додељено је 6 монтажних кућа, од чега је 4 куће намењено Корисницима из Колективног центра, а 2 куће Корисницима из локалне заједнице.

У оквиру пројекта "Подршка побољшавању животних услова присилних миграната и затварању колективних центара" изграђена је зграда са 26 стамбених јединица од чега је 21 стамбена јединица додељена породицама из Колективног центра "Трмбас"и 5 породицама социјално угрожене из локалне заједнице.

Стамбене потребе избеглих и ИРЛ-а

На основу спроведене анкете са циљем правовремене информисаности о програмима подршке и помоћи за интерно расељена лица која живе на територији града Крагујевца 2020. године, анкетирано је 230 породица (950 чланова породице). На основу изјашњавања носиоца породичног домаћинства исказане су потребе за следећим врстама помоћи:

РБ		Број пријављених
1.	Грађевински материјал	148
2.	За куповину сеоског домаћинства	37
3.	За куповину монтажне куће	33
4.	За доделу стана	11

Извор: Подаци Повереништва за избегла, прогнана и расељена лица града Крагујевца

За помоћ у области социјалног програма:

РБ		Број пријављених
1.	Једнократна новчана помоћ	111
2.	Помоћ у набавци огревног дрвета	148
3.	Пакети хране	230
4.	Економско оснаживање	78

Извор: Подаци Повереништва за избегла, прогнана и расељена лица града Крагујевца

На основу спроведене анкете у циљу евидентирања стамбених потреба најугроженијих категорија избеглих – бивших избеглих лица која живе на територији града Крагујевца у 2025. години, анкетирано је 75 породице, (231 чланова породице). На основу изјашњавања носиоца породичног домаћинства исказане су следеће потребе:

РБ		Број пријављених
1.	Грађевински материјал	36
2.	Стан	25
3.	Откуп сеоског домаћинства	14

Извор: Подаци Повереништва за избегла, прогнана и расељена лица града Крагујевца

Реализација специфичних циљева из ЛАП-а 2018-2022 година

У периоду израде ЛАП-а број регистрованих интерно расељених лица у граду Крагујевцу било је 11231, а избеглих лица је 209.

Табеларни приказ планираних и остварених циљева:

Вид помоћи	Планирано	Реализовано	Процената
Грађевински материјал	30	37	107%
Сеоске куће	15	17	102%
Доходовне активности	10	80	170%
Тренинзи и обуке	12	71	159%
Радионице		60	100%
Јачање капацитета ЈЛС		2 компјутера, 1 лап топ и 1 штампач	100%

Поред приказаног у посматраном периоду додељене су и помоћи које нису планиране наведеним документом, и то:

- Дански савет за избеглице у Србији, након завршеног пројекта, донирао је ауто за потребе повереништва за избеглице град Крагујевца;
- 2 монтажне куће, донатор ДРЦ ЛОТ1;
- 8 повратнички пакети донатор ДРЦ ЛОТ2;
- професионална пракса у предузећима АСБ 5 ИРЛ лица;
- 2 стана у ул Љубе Вучковића додељена су по ЈП КИРС-а, лицима избеглих из Хрватске.

Једнократне помоћи:

Укупно за огрев и ЈНП 6.670.606,00 динара и 733 пакета хране, приближне вредности 2.199.000,00 динара.

У току COVID пандемије циљној групи су у више наврата дониране маске и средства за дезинфекцију и одржане инфо сесије на тему пандемије, као и инфо сесије од стране Данског савета за избеглице на тему COVIDa.

У 2022. години приоритет је био прихват и збрињавање избеглих лица из Украјине. У граду Крагујевцу је од почетка рата у Украјини пријављено 41 лице из Украјине. У сарадњи са КИРСом избеглицама је пружена помоћ у виду пакета хране и хигијене; УНИЦЕФ је донирао школски прибор; Дански савет за избеглице у Србији донирао је кеш асистенције за лица са хроничним болестима једнократно и малолетним лицима до августа месеца 2023. године; Хуманитарна организација YRS Србија је уручила 11 кеш картица вредности 10.000,00 динара за осам породица (16 чланова); за три лица је обезбеђен смештај у Центру Врање....

На прихвату избеглица из Украјине поред повереника и Полицијске управе, најзначајнију улогу имао је Црвени крст Крагујевац који је, избеглице из Украјине који су напустиле своје домове због насиља и непосредне опасности по живот и дошле у наш град у марту месецу. Прве породице су посетили у селу Прњавор 13. марта. Помоћ појединаца и компанија, је била веома значајна више пута

током године за 7 породица са 11 деце у акутним ванредним ситуацијама. Да ванредна ситуација не би постала трајна, Црвени крст је заједно са Повереништвом за избегла, прогнана и интерно расељена лица, подржао породице и индивидуалним саветима, информацијама о правним захтевима, умрежавању са другим установама за једнократном финансијском и материјалном помоћи коју могу да остваре. Уз помоћ донатора је помогао породице са пакетима хране, хигијене, одеће, пеленама, школским прибором и играчкама тежине 125 кг. За две породице је обезбеђена здравствена нега за њихове чланове а један породица је укључена крајем године на Програм „Народне кухиње“. Такође важан сегмент је психосоцијална подршка породицама у суочавању са кризама, смањење физичког, психичког насиља и јачање животних вештина у циљу да искористе свој продуктивни и креативни потенцијал за личну и друштвену посвећеност. Поред тога што је пружена психосоцијална подршка кроз разговор и дате потребне информације, договорено је да користе затворен базен, да иду у позориште и да користе простор Црвеног крста Крагујевац једном недељно како би се окупљали и размењивали информације на свом језику. Том приликом су реализоване информативне радионице из Програма превенције трговине људима како би информисали и децу и одрасле о мерама опреза.

Све активности прдвиђене Локалним акционим планом су остварене, а што се тиче економског оснаживања корисника план је знатно премашен, јер су у посматраном периоду, на територији града Крагујевца спровођена три пројекта који су спроводили АСБ и Дански савет за избеглице.

Све програме превиђене ЛАПом спровела само два извршиоца запослених у Одељењу за социјалну заштиту. До 2015. године било Повереништво је организовано као служба, што је неопходно да се поново организује с обзиром да је спровођење програма предвиђених ЛАПом изузетно одговоран, велики и захтеван посао .

ПОГЛАВЉЕ 3: Анализа ситуације, закључци и препоруке

Анализа контекста или радног окружења је обухватила четири врсте квалитативних анализа:

- Анализу или преглед документације о ширем радном окружењу
- Анализу стања (SWOT)
- Анализу заинтересованих страна
- Анализу проблема са закључцима

Анализа или преглед документације о радном окружењу обухватила је неколико кључних међународних и националних стратешких докуманата релевантних за ову област, актуелни законски оквир који регулише питања избеглих лица у Републици Србији, стратешка документа града Крагујевца и реализоване и актуелне пројекте и програме намењене избеглим и ИРЛ и повратницима у граду.

Међународни оквир

Међународно миграционо право обухвата правила међународног права која се односе на све категорије миграната. С обзиром да на међународном плану не постоји скуп норми које се односе директно на мигранте, примењују се одредбе различитих међународних уговора. Република Србија је страна потписница следећих **међународних декларација и уговора** који се посредно или непосредно односе на мигранте:

- 1948 Универзална декларација о људским правима
- 1951 Конвенција о статусу избеглица и пратећи Протокол 1967;
- Међународни пакт о грађанским и политичким правима;
- Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима;
- Међународна конвенција о укидању свих облика расне дискриминације;
- Конвенција о правима детета;
- Глобални компакт о сигурним, уређеним и регуларним миграцијама;
- УН Агенда 2030 за одрживи развој;
- Европска конвенција за људска права (1950) – Савет Европе;
- Конвенција Савета Европе о борби против трговине људима;
- Сарајевска декларација из 2005. године;

С обзиром на обавезу усклађивања националног законодавства са прописима Европске уније, за област управљања миграцијама су релевантне следеће директиве које се односе на систем азила: Даблинска уредба, Уредба *EURODAC*, Директива 2011/95/EU о стандардима за квалификацију држављана трећих земаља или особа без држављанства за остваривање међународне заштите, итд.).

Агенда УН за одрживи развој 2030 - Реч је о глобалној развојној агенди за период након 2015. У наредних 15 година се од држава потписница очекује да мобилишу све ресурсе како би искоренили сиромаштво, борили се против неједнакости и нашли одговоре на климатске промене. Агенда 2030, са 17 циљева и 169 потциљева одрживог развоја укључује све три кључне димензије одрживог развоја: економски раст, социјалну инклузију и заштиту животне средине. Институционални развој и сарадња, који треба да обезбеде владавину права и мир, су такође покривени одговарајућим циљевима. Једна од идеја водиља Агенде 2030 јесте да свако осети добробит од њене примене и да се нико не остави иза колоне (*"leave no one behind"*). Најважнији специфични потциљ који се односи на миграције је 10.7: „Олакшати прописне, безбедне, регуларне и одговорне миграције и мобилност људи, укључујући и кроз примену планских и добро управљаних миграционих политика“. Мигранти доприносе развоју кроз: транснационалне везе, искуства и знања и финансијске ресурсе који могу значајно да унапреде локалну заједницу. Интегрисање миграција и развоја у приоритете ће се одразити на неколико сектора – од тржишта рада, пореских прихода и урбаног планирања.

Глобални компакт о сигурним, уређеним и регуларним миграцијама - Глобални компакт (GCM) представља међународни стратешки документ са веома широко постављеним приступом како би се заједничким приступом међународне заједнице оснажиле могућности за постизање различитих циљева ради побољшања положаја становништва на целој планети, заштити свих елемената природе и живота на свим континентима и океанима, односно живота уопште, чији је један од приоритета плански интегративни приступ решавању нарастајућег феномена глобалних миграција, како би се удруженим напорима, средствима и усаглашеним активностима појединачних учесника постигли оптимални резултати. Основни разлози за усвајање овог Глобалног компакта били су жеља за подстицањем међународне сарадње у погледу управљања међународним миграцијама, олакшавање развоја нових политика у области миграција за државе које се сусрећу с различитим изазовима и давање простора за његово спровођење у складу с локалним околностима и могућностима. Главно начело на којем почива Глобални компакт јесте заштита безбедности, достојанства, људских права и основних слобода свих миграната, без обзира на њихов тренутни правни статус. Решавање свих аспеката међународних миграција – укључујући хуманитарна, развојна и питања људских права, кроз унапређену координацију на међународном плану, борбу с ксенофобијом, расизмом и дискриминацијом према мигрантима и развој механизма за заштиту рањивих категорија миграната, представља жељени исход примене Глобалног компакта. У том смислу, Глобални компакт предвиђа 23 циља, с пратећим активностима за њихово испуњење, који треба да обезбеде да сви мигранти, неvezано за њихов статус, буду у прилици да остварују људска права кроз обезбеђен приступ базичним услугама. Њиховом применом би се дао одговор на легитимне бриге држава и заједница које пролазе кроз демографске, економске, друштвене и еколошке промене а које изазивају или су резултат миграција, ублажило би се дејство негативних покретача миграција и смањили би се ризици у процесу миграција¹. Свака држава појединачно извештава о имплементацији GCM на својој територији, и то на основу резултата који се бележе на локалном нивоу.

Национални законодавни оквир од значаја за питања управљања миграцијама је садржан у следећим документима:

- Закон о избеглицама („Службени гласник РС", број 1/92, „Службени лист СРЈ", број 42/2002-одлука СУС и „Службени гласник РС", број 30/2010);
- Закон о управљању миграцијама („Службени гласник РС", број 107/2012);
- Закон о азилу и привременој заштити („Службени гласник РС", број 24/2018);
- Закон о странцима („Службени гласник РС", број 24/2018 и 31/2019);
- Закон о Црвеном крсту Србије („Службени гласник РС", број 107/2005);
- Закон о социјалној заштити („Службени гласник РС", број 24/2011 и 117/2022-одлука УС);
- Закон о локалној самоуправи („Службени гласник РС", број 129/2007, 83-2014-др. Закон, 101/2016-

¹ Глобални компакт о сигурним, уређеним и регуларним миграцијама, ур. Богдан Красић, Београдски центар за људска права, Београд, 2019

др. закон, 47/2018 и 111/2021-др. закон);

- Закон о дијаспори и Србија у региону („Службени гласник РС“, број 88/09);
- Закон о потврђивању Споразума између Републике Србије и Европске заједнице о реадмисији лица која незаконито бораве („Службени гласник РС – Међународни уговори“, број 102/07);
- Закон о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС“, број 30/2018)

Национални стратешки документи од значаја за питања избеглих, интерно расељених лица и повратника су:

- Стратегија за управљање миграцијама („Службени гласник РС“, број 59/2009);
- Стратегија о економским миграцијама Републике Србије за период 2021–2027. године („Службени гласник РС“, број 21/2020);
- Стратегија за решавање питања избеглица и интерно расељених лица за период од 2015. до 2020. године („Службени гласник РС“, број 62/2015);
- Стратегија реинтеграције повратника по основу Споразума о реадмисији („Службени гласник РС“, број 15/2009);
- Стратегија очувања и јачања односа матичне државе и дијаспоре и матичне државе и Срба у региону („Службени гласник РС“, бр. 4/11 и 14/11);
- Стратегија запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године („Службени гласник РС“, број 18/21-4 и 36/21);
- Стратегија супротстављања ирегуларним миграцијама у Републици Србији период 2018. до 2020. године („Службени гласник РС“, број 105/2018);
- Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године („Службени гласник РС“, број 23/2022);
- Национална стратегија социјалног становања („Службени гласник РС“, број 13/2012);
- Стратегија одрживог опстанка и повратка на Косово и Метохију („Службени гласник РС“, број 32/2010);
- Стратегија за родну равноправност 2021-2030
- Стратегија подстицања рађања 2018
- Национална Стратегија за младе 2015-2025
- Стратегија превенције и сузбијања трговине људима, посебно женама и децом и заштита жртава 2017-2022
- Стратегија развоја образовања у Србији до 2030. године,
- Стратегија превенције и заштите од дискриминације 2022-2030,
- Стратегија пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014–2024. године („Службени гласник РС“, број 85/14);
- Стратегија за смањење сиромаштва (2003);
- Национална стратегија одрживог развоја (2008);
- Национални план акције за децу.

- Национални програм за интеграцију Србије у Европску унију;

План реаговања у случају повећаног прилива миграната са проценом потреба (2015. година)

- Одлука о пружању привремене заштите у Републици Србији расељеним лицима која долазе из Украјине "Службени гласник РС", бр. 36 од 18. марта 2022, 21 од 17. марта 2023.

Национална стратегија за управљање миграцијама дефинише планско и организовано управљање миграцијама пружењем спољних и унутрашњих миграционих кретања, и спровођење активности које ће довести до подстицања регуларних и сузбијања нерегуларних миграција, као и решавање проблема избеглица и ИРЛ, ефикасан и ефективни прихват и одржива социо-економска реинтеграција повратника - грађана Републике Србије по споразуму о реадмисији.

Стратегија економских миграција Републике Србије – покрива низ тема у вези са феноменом економских миграција, њиховим управљањем, корелацијом миграција и развоја, као и улогом дијаспоре као покретача (локалног) развоја. Кључне циљне групе су радно способно становништво, дијаспора, повратници из иностранства и странци различитих образовних профила. Општи циљ Стратегије је стварање привредног и друштвеног амбијента за успоравање одласка радно способног становништва, јачање веза са дијаспором, подстицање повратних и циркуларних миграција, као и привлачење странаца различитих образовних профила.

Национална стратегија реинтеграције повратника по споразуму о реадмисији (2009) утврђује приоритетне области, као што су: издавање личних докумената, решавање питања смештаја, стварање могућности за запошљавање и остваривање других права, као што су права на здравствену

заштиту, образовање, социјалну заштиту и породично-правну заштиту итд. Одсуство координације и размене информација о повратницима представља озбиљну сметњу у регистрацији лица која се враћају по основу реадмисије, утврђивању њихових потреба и пружања адекватне заштите ради њиховог укључивања у нову средину; Национална стратегија за решавање питања избеглих и интерно расељених лица (2002 и ревизија из марта 2011. године) дефинише основне правце деловања – обезбеђивање услова за повратак и локалну интеграцију, што је потпуно у складу са међународно прихваћеним циљевима за решавање положаја ове групе.

Остале наведене националне стратегије пружају основу и дају смернице за развијање мера и акција у области локалне интеграције избеглих и интерно расељених лица, односно локалнереинтеграције повратника, којима се може допринети унапређењу њиховог животног стандарда и укупног друштвеног положаја.

Локална стратешка документа значајна за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника у Крагујевцу су:

Стратегија социјалне заштите града Крагујевца за период 2021- 2025. година

Локални план акције за младе

Локални акциони план за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у Крагујевцу од 2022 до 2025. године

Локални акциони план запошљавања града Крагујевца

Стратегија развоја здравствене заштите за период 2017. – 2020. године

План развоја града Крагујевца 2021-2031. године

Стратегија унапређења положаја Рома

Локална стратешка документа града указују на проблем избеглих и интерно- расељених лица у граду Крагујевцу као и начин њихове интеграције у локалну заједницу. Сви усвојени документи, на нивоу града Крагујевца, обухватају и групу избеглих и интерно расељених лица, препознају их у систему услуга социјалне заштите на локалном нивоу, заједно са другим социјално рањивим групама. Овде треба имати у виду да се број лица са формалним статусом избеглице стално смањује због регулисања држављанства и добијања личне карте, па су ова лица по стицању личне карте, равноправна са домицилним становништвом у коришћењу свих облика помоћи и подршке

Програми и пројекти за избегле и ИРЛ који су до сада реализовани, као и они који су у току, бавили су се решавањем следећих питања: становање, економско оснаживање, лична документација, спајање раздвојених породица и социјално–правна подршка. Ови програми и пројекти дају препоруке за будући рад на унапређењу положаја миграната.

На подручју Града удружења избеглица као и удружења расељених лица са Косова и Метохије чија је мисија хуманитарног карактера имају за циљ да својим радом допринесу интеграцији наведених категорија грађана у локалну средину као и да пруже подршку онима који се одлуче за повратак. Представници удружења "Завичај" и удружење Срба из Хрватске "Никола Тесла" Крагујевац својим учешћем у раду Савета за миграције и трајна решења утичу на побољшање положаја избеглица, интерно расељених и прогнаних лица у локалној заједници.

На територији Града постоје ромске организације/удружења (Образовно културна заједница "Романипен, Удружење Ромско-српског пријатељства "Стабло, Ромски информативни центар, Ромско – културно просветни центар, Ромацентар, Пуранором, Интерактивни-глобал центар и др.) које дају посебан допринос образовању, здравственој и социјалној заштити као и инклузивном приступу образовања ромске деце, превенцији насиља у породици и оснаживању жена - жртава насиља. Реализацијом великог броја пројеката у наведеним областима ромска популација у Граду је достигла висок степен социјалне укључености.

Избегла, расељена и интерно расељена лица су препозната у свим стратешким документима Града што је напред наведено, али циљ овог документа је да се, осим унапређења њиховог положаја и побољшања услова живота у свим друштвеним сегментима, искористи свеукупни потенцијал које миграције могу имати на развој локалне заједнице.

Потребе како различитих мигрантских група, тако и локалне заједнице су прецизно исказане кроз специфичне циљеве ово Акционог плана.

Анализа стања (SWOT анализа)

Анализа стања у локалној заједници по питањима управљањем мигранстких гупа, извршена је кроз идентификовање досадашњих активности и резултата у овом домену и сагледавање позитивних капацитета и слабости локалне заједнице, као и могућности и препрека са којима се суочава у свом радном окружењу. Анализа је урађена коришћењем SWOT технике:

	СНАГЕ ЛОКАЛНОГ СИСТЕМА	СЛАБОСТИ ЛОКАЛНОГ СИСТЕМА
УНУТРАШЊЕ	-подршка града Крагујевца (градоначелник, градска управа и др.) -наменско издвајање средстава у буџету Града за финансирање питања различитих мигрантских група -стручност чланова Савета за миграције у различитим областима од значаја за циљну групу -развијеност инфраструктуре -постојање ажурних база о избеглим и ИРЛ -искуство у сарадњи са донаторима и међународним партнерима -добра мрежа месних заједница -Седиште великог броја привредних субјеката -Центар информатичких фирми, банака и грађевинских компанија -Добра комуникација привредника и локалне самоуправе -Добар јавни превоз -Јаки капацитети и познавање проблематике избеглица, ИРЛ и повратника -Постоје основне инфраструктуре неопходне за спровођење активности, -Пораст свести о значају економских миграција на локалном нивоу, -Дугорочни тренд позитивног социо-економског развоја -Бројна и распрострањена дијаспора	-недовољан број запослених у повереништву за избегла лица -ограничена средства локалне самоуправе -недостатак инвестиција и нових радних места -висока стопа незапослености у локалној заједници -нерешени имовинско-правни односи у локалној заједници у потпуности као и недостатак информације о имовном статусу ИРЛ -недовољна ангажованост стручних лица у пружању подршке породицама -недовољно развијена сарадња јавног и приватног сектора -недовољна обученост кадра за поједине активности -недостатак повезаности између база различитих институција, нарочито на релацији имовина-пореско због не поседовања имовинске карте ИРЛ -немогућност праћења кретања мигрантске популације -недовољна заинтересованост друштвено одговорних фирми -недостатак функционалног система обавештавања појединаца из ове популације -недовољно коришћење капацитета месних заједница -неадекватани урбанистички планови везани за политику планирања и изградње стамбених јединица за потребе ИРЛ и мрежа повезаности са социјалним предузетништвом -не постоји системски приступ, -непрепознавање значаја економских миграција на локалном нивоу -повећан обим спољних миграција -недовољна информисаност дијаспоре о могућностима повезивања и улагања
	МОГУЋНОСТИ	ПРЕПРЕКЕ

СПОЉАШЊЕ	-Постојање политичког консензуса за решавање проблема различитих категорија миграната на националном нивоу и учешће локалне самоуправе -помоћ предузећа и градских установа -постојање локалних стратешких документа који такође обухватају циљну групу ЛАП-а -Регионални пројекат стамбеног збрињавања -Опредељења средстава у буџету Републике -Интензивнија сарадња са Комесеријатом -Интензивнија сарадња са другим потенцијалним донаорима -Могућност приступа фондовима ЕУ - Активности и програми КИРС-а -Постојање планова и програма НСЗ (нарочито за самозапошљавање) - Могућност школовања на свим нивоима -заинтересованост и укључивање циљне групе у решавање проблема -Подизање свести о значају проблема код већине актера у систему, -Постављање одговарајућег националног правног оквира за функционисање система, -Имплементација националних стратегија које су усмерене на креирање повољнијих привредних и друштвених услова у земљи, -Равномернији регионални развој којим би се смањила емиграција и подстакао повратак младих у места порекла, -Преусмеравање миграционих токова унутар државе, -Повратак високообразоване радне снаге и стручњака из иностранства, -Развој транснационалног предузетништва, -Привлачење директних инвестиција, -Усклађивање са политиком и праксом Европске уније.	-Општа економска криза -Спора имплементација националних стратегија -Недовољан број пројеката за специфичне групе (стари, инвалиди) -Миграције -Глобална незапосленост -Смањење донаторских фондова намењених избеглим и ИРЛ -Неизвесност у погледу развоја мигрантске кризе -Изоостанак координације и активније улоге јединица локалне самоуправе, -Недовољна и нередовна статистичка евиденција, -Неуједначене дефиниције, -Недовољна координација са екстерним актерима, -Ниска свест грађана о значају економских миграција за развој државе, -Исељавање младог, репродуктивно и радно способног становништва, -Губитак људског капитала исељавањем, -Недостатак атрактивних развојних шанси за повратнике из иностранства, -Неконтролисано одвијање миграција које убрзава биолошку депопулацију у емиграционим просторима.
----------	--	--

Најважнији закључци ове анализе су:

Локална заједница има значајне капацитете за унапређење положаја избеглих, ИРЛ, повратника, миграната и тражилаца азила, али морају да се превазиђу слабости на локалном нивоу у смислу јачања капацитета ради информатичке обуке и покретања иницијативе за прављење јединствене мреже података, нарочито када се имају у виду нове категорије миграната.

Главне снаге локалне заједнице релевантне за питања ове популације су: политичка воља и подршка градске структуре власти, стратешки приступ развоју Града у различитим областима као и стручност и посвећеност чланова Савета за миграције и трајна решења, стратешка улога повереника за избеглице.

У даљем раду требало би побољшати услове за рад стручних служби ангажованих на

подршци избеглицама, интерно расељеним лицима и повратницима, мигрантима у потреби без утврђеног статуса и тражиоцима азила, али и категоријама миграната које су по први пут обухваћене овим планским документом.

Потребно је унапредити информисаност и омогућити веће учешће ИРЛ о могућностима и правима на локалном нивоу. Захваљујући постојању позитивних законских прописа препознато је социјано предузетништво које се реализује кроз пројекте школовања и дошколовања. Такође, потребно је даље радити на јачању толеранције и подизању свести домицилног становништва у вези проблема различитих категорија миграната, али и о позитивним и негативним ефектима које миграције могу имати на развој локалне заједнице. Посебан изазов представљаће успостаљање релевантне базе података о економским миграцијама на територији града Крагујевца.

Најзначајније спољашње могућности, које из ширег друштвеног окружења делују на питања избеглих и интерно расељених у локалној средини су: политички консензус на националном нивоу за унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица и повратника, активности и програми КИРС-а, регионални програм стамбеног збрињавања избеглица, приступ ИПА фондовима.

Као важне препреке из спољашњег окружења које би требало узети у обзир у процесу даљег планирања, идентификоване су следеће: рат у Украјини; смањење донаторских фондова намењених овим питањима; недостатак системског одговора на проблем економских миграција; неопходност дефинисања приоритета и унапређивање међусекторске сарадње; изостанак проактивног приступа решавању ове проблематике; недостатка јединственог система за прикупљање података о економским миграцијама; повећање обима економских миграција како унутар, тако и изван Републике Србије; неискоришћени развојни потенцијали дијаспоре; недовољно подстицање повратних и циркуларних миграција; неопходност едукације о значају миграционих процеса за развој одређеног простора.

Анализа заинтересованих страна

Идентификоване су кључне заинтересоване стране за унапређење положаја миграната у граду Крагујевцу, које су диференциране на:

- крајње кориснике/це услуга (различите категорије миграната)
- кључне партнере локалној самоуправи у развијању и примени мера и програма.

Кључни партнери у локалној заједници су:

- *Градска управа*, која обезбеђује општи оквир, локалну регулативу и услове за реализацију подршке избеглим, интерно расељеним лицима и повратницима у локалној заједници. У оквиру градске управе значајну улогу има Савет за миграције.

- *КИРС (Комесаријат за избеглице и миграције Републике Србије)*, чија се улога огледа у координацији различитих програма за избегле, интерно расељене, повратнике по споразуму о реадмисији, преко мреже повереника и кроз сарадњу са локалном самоуправом;

- *Одељење за социјалну заштиту*, као део Градске управе, врши поверене послове у оквиру своје основне делатности, координације различитих програма на локалном нивоу, пружа обухватну подршку избеглим, интерно расељеним лицима и повратницима кроз различите програме и индивидуалну помоћ;

- *Центар за социјални рад “Солидарност” Крагујевац* организује и спроводи различите услуге социјалне заштите у локалној заједници и пружа друге врсте законом предвиђене подршке избеглим и ИРЛ и повратницима у остваривању права у систему социјалне заштите;

- *Црвени Крст*, кроз своју основну делатност и програме као што је Народна кухиња, доделе пакета основних намирница или служба тражења, пружа подршку овој циљној групи;

- *Национална служба за запошљавање* – Филијала Крагујевац кроз своје програме самозапошљавања и запошљавања, даје одређене приоритете избеглим, интерно расељеним лицима и повратницима.

- *Образовне институције* (основне, средње школе и високошколске установе). Поред укључивања у образовни систем под једнаким условима као и за све друге ученике/студенте/полазнике, ове институције, у складу са могућностима, обезбеђују и додатне повластице за посебно рањиве групе избеглих, интерно расељених и повратника. Такође, образовне институције сарађују у свим другим програмима намењеним овој циљној групи;

- *Здравствене институције*- Дом здравља Крагујевац пружа различите услуге из свог домена и сарађују са другим институцијама у програмима намењеним избеглим, интерно расељеним лицима и повратницима.

- *Локалне НВО* – -"Завичај", удружење Срба из Хрватске "Никола Тесла" Крагујевац "Романипен", Удружење Ромско-српског пријатељства "Стабло", Ромски информативни центар, Ромско – културно просветни центар, Ромацентар, Пуранором, Интерактивни-глобал центар и др

- *Националне НВО* – невладине организације имају врло значајну улогу у спровођењу појединих програма одобрених од разних донатора за избегла, интерно расељена лица и повратнике, као и у размени искустава и сазнања између самих корисника – чланова.

- *невладине организације активне на подручју града Крагујевца* реализују различите програме у циљу економског оснаживања и побољшања услова становања, као и друге пројекте избеглим, интерно расељеним лицима и повратницима.

привредни субјекти регистровани на територији града Крагујевца кроз учешће у спровођењу програма и мера активне политике запошљавања, стручног и додатног усавршавања, а у циљу задржавања људских капацитета из категорије дефицитарних занимања, или програма за привлачење и укључивање странаца различитих образовних профила и сл.

Крајњи корисници у локалној самоуправи су:

- Избеглице
- Интерно расељена лица
- Повратници по основу Споразума о реадмисији
- Категорије лица обухваћене Законом о азилу и привременој заштити
- Ирегуларни мигранти (мигранти у потреби без утврђеног статуса)
- Економски мигранти
- Остале мигрантске категорије (дијаспора, жртве трговине људима)

Градска управа обезбеђује општи оквир, локалну регулативу и услове за реализацију подршке избеглим, интерно расељеним лицима, повратницима по споразуму о реадмисији, тражиоцима азила и мигрантима у потреби без утврђеног статуса у локалној заједници. Повереништво за избегла, прогнана и интерно расељена лица, као организациона јединица Градске управе врши поверене послове у оквиру своје делатности и координацију различитих програма који се односе на помоћ избеглим, интерно расељеним лицима, повратницима, тражиоцима азила и мигрантима у потреби без утврђеног статуса.

Анализа проблема

Анализа проблема је показала да су главни проблеми избеглих, интерно расељених лица и повратника у граду Крагујевцу следећи:

- Незапосленост и висок степен сиромаштва
- Недовољни и неодговарајући социјално материјални подстицаји за интеграцију избеглих, интерно расељених лица и повратника
- Лоши услови становања избеглица који су смештени у приватном смештају.
- Неодговарајућа образовна и квалификациона структура у односу на потребе локалне привреде.

- *Проблеми правне природе.* Тешкоће око прибављања различитих докумената из државе порекла, остваривања права из пензијског и инвалидског осигурања у држави порекла, проблеми лица која нису регистрована 2004/05 године и који су тиме изгубили избеглички статус, па им регулисање докумената у Републици Србији изискује велике трошкове а не могу да остваре ни право на здравствено осигурање.

Велики део избегличке популације је управо због овога искључен из система социјалне заштите Републике Србије (право на новчану социјалну помоћ, туђа нега и помоћ, дечији додатак и др.)

- *Отежано располагање сопственом имовином* у земљама и/или местима порекла. Овај проблем се манифестује на локалном нивоу, али његово решавање је везано за националне институције и сарадњу Србије са бившим републикама СФРЈ.

- Приступ здравственој и социјалној заштити. Према Закону о здравственој заштити, избегла и интерно расељена лица имају једнака права као и домицилно становништво али се испољава једна доза небриге о сопственом здрављу и недовољна социјална хигијена која се огледа, нарочито код повратника, кроз непоседовање здравствене књижице као и личне медицинске документације.
- Лоша информисаност циљне групе о правима и могућностима за унапређење услова живота.
- Недовољан број чиновника,
- Честе миграције ове популације, без евидентирања у бази података.
- Депопулација и старење становништва. Из Крагујевца се у највећој мери исељава најчешће младо и високообразовано становништво, те емиграција има изразито негативне последице на понуду квалификоване радне снаге и свеукупни економски развој. Такође, све већа концентрација радно и репродуктивно способног становништва у већим градовима десеткује популационо мања насеља, те су главне карактеристике мањих локалних заједница постале неразвијеност, сиромаштво и социјална искљученост, што је условило слабљење њиховог свеукупног развојног потенцијала.
- Ниска свест грађана о значају економских миграција за развој локлане средине. Потребно је да се мигранти препознају као важни агенти промена, односно развојни потенцијал Крагујевца
- Недовољно развијена сарадња са дијаспором – Не постоји база података, нити су идентификовани припадници дијаспоре пореклом са територије града Крагујевца.

Општи закључци анализе и препоруке за будуће планирање

- Локална самоуправа има капацитете за подршку и унапређење положаја избеглица, интерно расељених лица и повратника по основу споразума о реадмисији, као што су: људски ресурси, одговарајуће локалне развојне документе и стратешки приступ развоју града Крагујевца.

- Искуство установа, невладиних организација и локалне самоуправе у спровођењу пројеката отвара могућност добијања донаторских средстава која су неопходна за испуњење свих активности Локалног акционог плана што би требало да допринесе превазилажењу препрека као што су неповољна политичка и економска ситуација у земљи.

- Велики број избеглих лица интегрисао се до сада на територији града Крагујевца (сопственим средствима или уз помоћ донатора). Досадашњом динамиком решавања стамбеног проблема избеглих, ИРЛ и повратника, односно оним што је до сада урађено по овом питању решен је стамбени проблем једном делу/броју ове популације, међутим и даље остаје присутан проблем нерешеног одговарајућег смештаја за велики број породица избеглих, интерно расељених лица и повратника;

- Препорука је да се у сарадњи са КИРС-ом и донаторима обезбеде средства за откуп сеоских домаћинстава као и изградња монтажних кућа. Стамбени пројекти не требали да буду праћени подршком економских програма како би се обезбедила одрживост програма интеграције и реинтеграције, што би даље имало утицаја на смањење депопулације становништва.

- Потребно је процес планирања засновати на партнерској сарадњи актера на локалном нивоу, подстицању транспарентности у раду и подели одговорности

- Озбиљност и обим проблема са којима се суочава популација избеглих, интерно расељених и повратника намеће плански и фазни приступ њиховом решавању. Ово се нарочито односи на проблем становања који захтева значајне ресурсе. Неопходно је планирати решавање ових проблема кроз усклађеност програмских и финансијских аспеката плана и уз системско издвајање дела средстава из локалног буџета и планирање начина за прикупљање средстава кроз различите нове пројекте или привлачење већ постојећих донаторских и кредиторских пројеката.

- Решавање питања положаја избеглих, интерно расељених и повратника је неопходно још од процеса планирања повезати са општим, већ дефинисаним развојним трендовима града Крагујевца.

- На основу података о тренду економских миграција и правног и институционалног оквира, издвојени су следећи кључни проблеми: недостатак системског одговора на проблем економских миграција, неопходност дефинисања приоритета и унапређивање међусекторске сарадње; – неискоришћени развојни потенцијали дијаспоре; недовољно подстицање повратних и циркуларних миграција; неопходност едукације о значају миграционих процеса за развој града Крагујевца.

Препоруке за будуће планирање унапређења положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника

- Покренути иницијативу за већа финансијска издвајања из републичких и донаторских

фондова за решавање стамбеног питања избеглих, интерно расељених лица и повратника. За решавање овог питања постоји више начина: изградња стамбених јединица са више станова, додела монтажних кућа, откуп напуштених сеоских домаћинстава, помоћ у грађевинском материјалу, социјално становање у заштићеним условима;

- Идентификовати сопствене ресурсе који се могу усмерити у решавање проблема избеглих, интерно расељених лица и повратника;
- Умрежавање и ефикаснија сарадња локалне самоуправе и свих кључних актера укључених у процес управљања миграцијама, уз коришћење свих стручних људских ресурса и досадашњег искуства различитих институција и организација;
- Повећати запошљавање преквалификацијом радно способног становништва избегличке популације за дефицитарна занимања и потребе послодаваца;
- Обезбедити квалитетне едукативне програме за самозапошљавање;
- Регулисати здравствену заштиту за сва избегла, интерно расељена лица и повратнике
- Потребно је изградити и ојачати институционалне капацитете за праћење и унапређење квалитета података о економским миграцијама.
- Потребно је убрзано радити на стварању услова за праћење, подстицање и подршку циркуларним и повратним миграцијама, као и стварању услова за ефикасније управљање унутрашњим миграционим токовима.
- Едукација, дијалог и сарадња неопходни како би се максимизирале предности миграција и осигурало да миграција доприноси развоју, којим се креирају могућности за све.

ПОГЛАВЉЕ 4: Приоритетне циљне групе

Критеријуми за избор приоритетних група у оквиру Локалног акционог плана за унапређење положаја миграната у граду Крагујевцу су следеће:

- Егзистенцијална и стамбена угроженост циљне групе;
- Бројност циљне групе погођене одређеним проблемом;
- Хитност решавања проблема;
- Досадашњи ниво обухвата лица и група организованом друштвеном подршком;
- Истовремена погођеност циљне групе већим бројем проблема;
- Могућност доприноса локалном развоју;
- Мандат и одговорност локалне самоуправе у односу на проблем.

Најугроженија лица у оквиру претходних приоритетних група у оквиру Локалног акционог плана за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника у граду Крагујевцу су:

- Избегли, ИРЛ и повратници који немају решено стамбено питање а живе у приватном смештају као подстанари
- Избегли, ИРЛ и повратници који немају решено стамбено питање а живе у сопственим недовршеним и безусловним објектима
- Породице миграната чији су чланови тешко болесни или имају децу ометену у развоју
- Малолетно лице, странац, без пратње родитеља или старатеља тј. дете млађе од 18 година које се нашло изван своје земље порекла услед тражења азила, због страха од прогањања или непостојања заштите услед кршења људских права, оружаног сукоба или немира у земљи порекла, жртве трговине људима, ради сексуалног или другог искоришћавања или бекства од сиромаштва у земљи порекла. Малолетна деца без пратње у Центру
- Незапослени, радно способни избегли и интерно расељени, без одговарајуће квалификације
- Чланови породица који си преживели насиље у породици
- Становници нехигијенских насеља из категорија повратника по основу споразума о реадмисији ромске националности
- Самачка старачка домаћинства без сталних прихода;
- Породице чији је чланови особе са инвалидитетом, хронично болесне особе и/или деца са сметњама у развоју;
- Вишечлане и вишегенерацијске породице

- Породице са троје и више малолетне деце или деце на редовном школовању;
- Породице погинулих, киднапованих и несталих током ратних сукоба
- Породице миграната у којима је жена носилац домаћинства
- Мигранти у потреби без утврђеног статуса у граду Крагујевцу
- Тражиоци азила у граду Крагујевцу
- Учесници економских миграција
- Дијаспора
- Жртве трговине људима

Најугроженија лица у оквиру предходних приоритетних група:

- ☐ Самохрани родитељи без сталних примања
- ☐ Самачка старачка домаћинства без сталних прихода
- ☐ Вишечлане и вишегенерацијске породице
- ☐ Жене
- ☐ Деца до 18 година без родитељске пратње
- ☐ Роми
- ☐ Породице чији су чланови тешко или хронично болесна лица, или деца ометена у развоју

Приоритизација економских миграната и дијаспоре огледа се пре свега кроз потребу изградње и јачања институционалних капацитета за планирање и спровођење пројеката о економским миграцијама, као и унапређења едукације, дијалога и сарадње како би се максимизирале предности миграција и искористио њихов развојни потенцијал.

ПОГЛАВЉЕ 5: Општи и специфични циљеви

Полазећи од анализе стања, локалних ресурса и капацитета, као и од анализе потреба избеглих, интерно расељених лица и повратника, а у складу са националним стратешким опредељењима, дефинисани су следећи циљеви Локалног акционог плана за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица, повратника по Споразуму о реадмисији, миграната у потреби без утврђеног статуса и тражилаца азила у граду Крагујевцу за период 2025 – 2027. године:

Општи циљ

Кроз свеобухватно управљање миграцијама створити услове за испуњавање секторских циљева као што су: побољшање социјалног положаја, заштита права избеглих, интерно расељених лица, повратника и миграната, стварање амбијента за коришћење позитивних развојних потенцијала миграција и ублажавање негативних ефеката одлива становништва.

Специфични циљеви овог Плана су:

Специфични циљ 1: У периоду од 2025. до краја 2027. године трајно решити стамбено питање за најмање 15 породица избеглица, интерно расељених лица и повратника по основу споразума о реадмисији, кроз доделу пакета грађевинског материјала за адаптацију или завршетак изградње стамбеног објекта.

Специфични циљ 2: У периоду од 2025. до краја 2027. године трајно решити стамбено питање за најмање 10 породица избеглих, интерно расељених лица и повратника, кроз откуп сеоских домаћинстава, откупом одговарајућих домаћинстава са окућницом.

Специфични циљ 3: У периоду од 2025. до краја 2027. године економски оснажити најмање 10 породица избеглица, интерно расељених лица и повратника по основу споразума о реадмисији кроз програме доходних активности у сарадњи са Националном службом за запошљавање.

Специфични циљ 4: У периоду од 2025. до краја 2027. године економски осамосталити најмање 10 избеглица, интерно расељених лица и повратника по основу споразума о реадмисији укључивањем у програме преквалификације и доквалификације, у сарадњи са Националном службом за запошљавање, Саветом за запошљавање и донаторима.

Специфични циљ 5: У периоду од 2025. до краја 2027. године омогућити континуирано спровођење активности усмерених на разумевање културолошких различитости између тражилаца

азила и-или миграната у потреби без утврђеног статуса, развојем дијалога и организовањем тематских радионица, округлих столова и других активности усмерених на отклањању предрасуда и бољем разумевању потреба миграната- најмање 3 тематске радионице, округла стола и других активности усмерених на отклањању предрасуда и бољем разумевању потреба миграната.

Специфични циљ 6: У периоду од од 2025. до краја 2027. године огућити јачање капацитета институција локалне самоуправе у управљању миграцијама кроз обуку кадрова за израду пројектних предлога у циљу обезбеђивања средстава намењених мигрантима.

Специфични циљ 7: У периоду од 2025. до 2027. године успоставити и ојачати везе и сарадњу са припадницима дијаспоре на територији града Крагујевца, креирањем базе података и мреже корисника ради јачања економског развоја општине.

Специфични циљ 8: У периоду од од 2025. до краја 2027. године успоставити нове и ојачати постојеће линије комуникације, као и оснажити сарадњу са представницима дијаспоре на територији града Крагујевца, организацијом (нпр. најмање 3) догађаја/сусрета са циљем промовисања развојног потенцијала миграција у локалним заједницама.

Специфични циљ 9: У периоду од 2025-2027 повећати ниво свести о проблему трговине људима као облика модерног ропства, организацијом најмање 3 трибине са темом превенције трговине људима намењених најширој јавности и/или државним и невладиним представницима који раде са групама под ризиком.

ПОГЛАВЉЕ 6: Активности – задаци за реализацију ЛАП-а

ТАБЕЛА ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА

<i>Специфични циљ 1: У периоду од 2025. до краја 2027.године трајно решити стамбено питање за најмање 15 породица избеглица, интерно расељених лица и повратника по основу споразума о реадмисији, кроз доделу пакета грађевинског материјала за адаптацију или завршетак изградње стамбеног објекта.</i>							
Активност	Планирано време реализације активности	Очекивани резултати	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац Активности	Партнери у реализацији
				Буџет ЛС и Други лок. Ресурси	Остали Извори Дин_		
1.1. Формирање Комисије	15 дана	Формирана Комисија	Одлука о формирању Комисије			Градonaчелник. донатори КИРС	

1.2. Доношење Правилника и израда критеријума за одабир приоритетних група	7 дана	Донесен Правилник, израђени критеријум и	Квалитет правилника и критеријума	Постојећи људски ресурси		Комисија	КИРС НВО
1.3. Расписивање огласа	4 недеље	Оглас објављен	Садржај и услови конкурса			Комисија	
1.4. Избор корисника и израда прелиминарне листе	15 дана	Утврђена и објављена прелиминарна листа	Записници, извештаји			Комисија	
1.5. Израда и објављивање коначне листе	8 дана	Утврђена коначна листа	Записник	Постојећи људски ресурси		Комисија	КИРС
1.6. Расписивање тендера и одабир најбољег добављача	6 недеља	Тендер расписан и одабран најбољи понуђач	Садржај и услови тендера, садржај понуда			Комисија за јавне набавке	
1.7. Потписивање уговора са добављачима	8 дана	Потписан уговор	Услови и садржај уговора			Начелник управе	
1.8. Потписивање уговора са корисницима	8 дана	Потписани уговори	Садржај уговора			Градоначелник	
1.9. Испорука грађевинског материјала	30 дана	Подељена помоћ	Садржај и квалитет помоћи	Постојећи људски ресурси		Повереник, Комисија	КИРС
1.10. Праћење реализације и контрола	6 месеци	Пропраћена реализација програма и уградње материјала	Квалитет и ниво остварености			Повереник Комисија	КИРС
1.11. Извештај о реализацији програма	6-12 месеци	Извештај о реализацији програма, правдање средстава	Садржај и критеријуми извештаја			Повереник Комисија	КИРС

Све активности и мере у оквиру специфичног циља 1. доприносе остваривању Циљева одрживог развоја Агенде 2030 и Глобалног компакта за миграције

↓ Допринос ЦОР Агенда 2030	↓ Веза са Глобалним компактом о сигурним, уређеним и регуларним миграцијама
Циљ 1 - Свет без сиромаштва Потциљ 1.4.	Циљ 2. - Смањивање негативних покретача и структуралних фактора који приморавају људе да напуштају своје државе порекла
Циљ 10 - Смањење неједнакости	Циљ 7. - Проучавање и смањивање фактора

Потциљ 10.7.	рањивости у миграцијама
Циљ 11 - Учинити градове и људска насеља инклузивним, безбедним, прилагодљивим и одрживим Потциљ 11.1.	Циљ 21: Сарадња на олакшавању сигурног и достојанственог повратка и реадмисије, као и одрживе реинтеграције
Циљ 17 - Партнерством до циља Потциљ 17.16.	

Специфични циљ 2: У периоду од 2025. до краја 2027. године трајно решити стамбено питање за најмање 10 породица избеглих, интерно расељених лица и повратника, кроз откуп сеоских домаћинстава, откупом одговарајућих домаћинстава са окућницом.

Активност	Планира но време реализа ције активнос ти	Очекивани резултати	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац Активности	Партнери у Реализа цији
				Буџет ЛС и Други лок. Ресурси Дин:			
2.1. Интервју са потенцијалн им корисницим а	15 дана	Укупан број пријављених лица	Број заинтересова них породица		Поверен ик	Повереник	Месне заједни це
2.2. Обезбеђена средства	30 дана	Обезбеђена средства	Висина обезбеђених средстава	Постоје ћи људски ресурси	Поверен ик	Локална самоуправа	КИРС и донатори
2.3. Утврђивање и усвајање Правилника критеријума за доделу помоћи	7 дана	Усвојен текст Правилника	Текст Правилника	Комисиј а за избор корисни ка и расподе лу помоћи		Комисија	
2.4. Расписивањ е огласа и прикупљањ е захтева	15 дана	Оглас објављен	Садржај и услови конкурса	Комисиј а за избор корисни ка и расподе лу помоћи		Комисија	
2.5. Избор корисника и израда прелиминар не листе	15 дана	Утврђена и објављена прелиминар на листа	Записници, извештаји	Комисиј а за избор корисни ка и расподе лу помоћи		Комисија	
2.6. Израда	8 дана	Утврђена	Записник	Постоје		Комисија	КИРС

и објављивањ е коначне листе		коначна листа		Њи људски ресурси			
2.7. Купови на напуштених сеоских домаћинста ва грађевинско г материјала	10 дана	Купљена домаћинств а	Број купљених домаћинстава	Комисиј а		Комисија	КИРС Донатор и Локална самоупра ва
2.8. Потписивањ е уговора	8 дана	Потписн уговор	Услови и садржај уговора			Градоначел ник	
2.9. Праћење адекватног коришћења додељеног земљишта и објекта	6 месеци	Пропраћена реализација програма	Квалитет и ниво остварености			Повереник, комисија	КИРС
2.10. Извештај о реализацији програма	6-12 месеци	Реализација документов ана	Садржај и критеријуми извештаја			Повереник, комисија	КИРС

Све активности и мере у оквиру специфичног циља 2. доприносе остваривању Циљева одрживог развоја Агенде 2030 и Глобалног компакта за миграције:

↓ Допринос ЦОР Агенда 2030	↓ Веза са Глобалним компактом о сигурним, уређеним и регуларним миграцијама
Циљ 1 - Свет без сиромаштва Потциљ 1.4, 1. а	Циљ 2. - Смањивање негативних покретача и структуралних фактора који приморавају људе да напуштају своје државе порекла
Циљ 10 - Смањење неједнакости Потциљ 10.7.	Циљ 7. - Проучавање и смањивање фактора рањивости у миграцијама
Циљ 11 - Учинити градове и људска насеља инклузивним, безбедним, прилагодљивим и одрживим Потциљ 11.1	Циљ 21: Сарадња на олакшавању сигурног и достојанственог повратка и реадмисије, као и одрживе реинтеграције
Циљ 17 - Партнерством до циља Потциљ 17.16.	

Специфични циљ 3: У периоду од 2025. до краја 2027. године, економски оснажити и осамосталити најмање најмање 10 породица избеглих, интерно расељених лица и повратника, кроз програме samozapošljavanja, односно путем доделе средстава за доходовне активности.

Активност	Планира	Очекивани	Индикатори	Потребни ресурси		
-----------	---------	-----------	------------	------------------	--	--

	но време реализације активности	резултати		Буџет ЛС и Други лок. Ресурси	Остали Извори	Носилац Активности	Партнери у Реализацији
3.1. Потписивање меморандума (донатори, КИРС, локална самоуправа)	1 месец	Потписници меморандума	Услови и садржај меморандума			Донатори, КИРС, локална самоуправа	
3.2. Обезбеђење средстава кроз уговор о додели средстава за економско оснаживање јединица локалне самоуправе	1 месец	Обезбеђена средства	Износ средстава			Донатори, локална самоуправа	
3.3. Формирање Комисије	15 дана	Формирана Комисија	Одлука о формирању Комисије				Градоначелник
3.4. Усвајање правилника и огласа	7 дана	Усвојен текст правилника и огласа	Садржај и услови			Комисија за избор корисника	
3.5. Расписивање јавног позива	1-2 недеље	Јавни позив расписан	Садржај и услови јавног позива			Комисија за избор корисника	
3.6. Избор корисника и евентуално организовање обуке	15-30 дана	Корисници одабрани	Садржај листе и структура корисника			Комисија за избор корисника	
3.7. Јавна набавка опреме, машина и друге робе која је предмет пакета доходних активности	1-3 месеца	Јавна набавка спроведена	Документација потпуна			Локална самоуправа	
3.8. Избор најповољније градоначелнице	7 дана	Најповољнији добављач одабран	Садржај понуда			Град Крагујевац	
3.9. Потписивање уговора са корисником програма	7 дана	Уговори потписани	Садржај понуда			Градоначелник	

3.10. Потписивање уговора са добављачима	7 дана	Уговори потписани	Услови и садржај уговора			Град Крагујевац	
3.11. Испорука грантова		Грантови испоручени	Садржај и квалитет грантова			Изабрани добављачи	
3.12. Праћење реализације и оцена успешности програма	24 месеца	Прикупљање и анализа информација о реализацији програма, оцењена успешност				Град Крагујевац	КИРС

Све активности и мере у оквиру специфичног циља 3. доприносе остваривању Циљева одрживог развоја Агенде 2030 и Глобалног компакта за миграције:

↓ Допринос ЦОР Агенда 2030	↓ Веза са Глобалним компактом о сигурним, уређеним и регуларним миграцијама
Циљ 1 - Свет без сиромаштва Потциљ 1.2.	Циљ 2. - Смањивање негативних покретача и структуралних фактора који приморавају људе да напуштају своје државе порекла
Циљ 8 - Промовисати инклузиван и одржив економски раст, запосленост и достојанствен рад за све Потциљ 8.3. и 8.6.	Циљ 6. - Олакшавање поштеног и праведног запошљавања и омогућавање услова за достојанствен рад
Циљ 10 - Смањење неједнакости Потциљ 10.2. и 10.7.	Циљ 7. - Проучавање и смањивање фактора рањивости у миграцијама
Циљ 17 - Партнерством до циља Потциљ 17.16.	Циљ 16. - Оснаживање миграната и друштва да остваре пуну укљученост и друштвену кохезију
	Циљ 18. - Улагање у развој вештина и олакшавање међусобног признавања вештина, квалификација и компетенција
	Циљ 21: Сарадња на олакшавању сигурног и достојанственог повратка и реадмисије, као и одрживе реинтеграције

Специфични циљ 4: У периоду од 2025. до краја 2027. године економски осамосталити најмање 10 избеглица, интерно расељених лица и повратника по основу споразума о реадмисији укључивањем у програме преквалификације и доквалификације, у сарадњи са Националном службом за запошљавање, Саветом за запошљавање и донаторима.

Активност	Период реализације	Очекивани резултати	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац Активности	Партнери у реализацији
				Буџет ЛС и Други Ресурси	Остали лок. Извор и		

4.1. Праћење кретања миграната у Републици Србији	3 месеца	Сазнања о броју миграната који су ушли у РС, њихове маршруте, прихватни центри	Број миграната	Људски ресурси-зпослени у ОУ; Здравству, ПС...		Повереник за избеглице	ПС, КИРС, ЦК
4.2. Презентација и медији	2 месеца	Одржане најмање 2 презентације за најмање неограничен број заинтересованих грађана; оглашен програм преко локалних средстава информисања, најмање 7 дана пре одржавања	Број одржаних презентација, број чесника на презентацијама, број и врста медијских оглашавања	Сала за презентацију, простор и време у локални	Опрема	Град Крагујевац, Повереништво	ПС, здравствена установа, ЦК
Формирање комисије за избор корисника	7 дана	Број подржаних корисника, потписани уговори	Решење о формирању Комисије за избор корисника			Град Крагујевац	КИРС, донатори
Доношење правилника и утврђивање критеријума за одабир приоритетних циљних група	7 дана	Утврђени услови критеријуми за избор приоритетних породица	Усвојен правилник			Комисија за избор корисника	КИРС, донатори
Објављивање јавног позива	30 дана	Објављен јавни позив на огласној табли и сајту општине, прикупљене пријаве	Број пријављених потенцијалних корисника			Град Крагујевац, Комисија за избор корисника	КИРС, донатори
Избор корисника, утврђивање прелиминарне и коначне	30 дана	Извршен избор корисника	Утврђена Прелиминарна и Коначна листа, донета Одлука о избору			Комисија за избор корисника	КИРС, донатори

листе и доношење Одлуке о избору корисника			корисника				
Припрема ње распореда обуке	7 дана	Направљен распоред обуке кандидата по одговарајућим занимањима	Број кандидата по занимањима, време реализације обука по занимањима			Локална самоуправа НСЗ	КИРС, донатори
Реализација програма обуке	2. – 3. квартал	Одржане обуке за кориснике програма преквалификације. Обуку је успешно завршило најмање 10 полазника	Број и врста реализованих обука (врста занимања), број полазника који су успешно завршили обуку			Локална самоуправа НСЗ	КИРС, донатори
Информисање послодаваца о новим кадровима	3. квартал	Одржани састанци с послодавцима из одговарајућих привредних области	Број послодаваца који су показали спремност да приме на пробни рад особе које су успешно завршиле обуку			Локална самоуправа	НСЗ, привредници, предузетници, локални медији
Медијска презентација целокупне реализације програма	Континуирано	Објављене информације о програму на лок. ТВ каналима и штампаним медијима	Број и врста ТВ прилога о програму, број чланака у новинама			Локална самоуправа	КИРС, локални медији
Праћење реализације и оцена успешност и програма	Континуирано	Прикупљање и анализирање информација о реализацији програма, оцена успешност	Број и врста анализираних информација, број и врста извештаја и препорука			Локална самоуправа	КИРС, донатори

Све активности и мере у оквиру специфичног циља 4. доприносе остваривању Циљева одрживог развоја Агенде 2030 и Глобалног компакта за миграције:

↓ Допринос ЦОР Агенда 2030	↓ Веза са Глобалним компактом о сигурним, уређеним и регуларним миграцијама
Циљ 1 - Свет без сиромаштва Потциљ 1.2.	Циљ 2. - Смањивање негативних покретача и структуралних фактора који приморавају људе да напуштају своје државе порекла
Циљ 8 - Промовисати инклузиван и одржив економски раст, запосленост и достојанствен рад за све Потциљ 8.3. и 8.6.	Циљ 6. - Олакшавање поштеног и праведног запошљавања и омогућавање услова за достојанствен рад
Циљ 10 - Смањење неједнакости Потциљ 10.2. и 10.7.	Циљ 7. - Проучавање и смањивање фактора рањивости у миграцијама
Циљ 17 - Партнерством до циља Потциљ 17.16.	Циљ 16. - Оснаживање миграната и друштва да остваре пуну укљученост и друштвену кохезију
	Циљ 18. - Улагање у развој вештина и олакшавање међусобног признавања вештина, квалификација и компетенција
	Циљ 21: Сарадња на олакшавању сигурног и достојанственог повратка и реадмисије, као и одрживе реинтеграције

Специфични циљ 5: У периоду од 2025. до краја 2027. године омогућити континуирано спровођење активности усмерених на разумевање културолошких различитости између тражилаца азила и-или миграната у потреби без утврђеног статуса, развојем дијалога и организовањем најмање 3 тематске радионице, округла стола и других активности усмерених на отклањању предрасуда и бољем разумевању потреба миграната.

Активност	Планирано време реализације активности	Очекивани резултати	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац Активности	Партнери у реализацији
				Буџет ЛС и Други лок. Ресурси	Остали Извори Дин_		
5.1Потписивање уговора са донатором за реализацију тематских радионица у складу са правилима и наменом доступног финансирања	10 дана	Обезбеђена финасијска средства	Потписан уговор, висина средстава	Постојећи људски и други ресурси	Износ донаторских средстава није унапред познат	Локална самоуправа, Савет за миграције, повереник	КИРС, донатори

5.2Предузимање припремних радњи за организовање тематских радионица, презентација, јавно оглашавање	30 дана од потписивања уговора	Обављене припремне радње за одржавање тематске радионице, објављен јавни позив	Објављен јавни позив, Број тема које су припремљене и број учесника и број обухваћених служби у општини			Савет за миграције, повереник	
5.3Избор тема, предавача, полазника	10 дана	Одабрана тема, предавач и полазници	Број полазника			Савет за миграције, повереник	
5.4Одржавање тематских радионица	1 до 2 дана по радионици	Организовање и одржавање тематске радионице	Број полазника			Савет за миграције и повереник	
5.5Извештај о завршетку реализације појединачне пројектне активности	5 дана по завршетку појединачне активности	Урађен извештај о спроведеним активностима, урађени флајери о радионицама и појмовима везаним за миграције	Број учесника који су завршили обуку и број издатих потврда о завршеној обуци			Савет за миграције и повереник	

Све активности и мере у оквиру специфичног циља 5. доприносе остваривању Циљева одрживог развоја Агенде 2030 и Глобалног компакта за миграције:

↓ Допринос ЦОР Агенда 2030	↓ Веза са Глобалним компактом о сигурним, уређеним и регуларним миграцијама
Циљ 4. Обезбедити инклузивно и квалитетно образовање и промовисати могућности целоживотног учења Потциљ 4.7.	Циљ 15. - Омогућавање приступа основним услугама за мигранте
Циљ 10 - Смањење неједнакости Потциљ 10.2. и 10.7.	Циљ 16. - Оснаживање миграната и друштва да остваре пуну укљученост и друштвену кохезију
Циљ 16 - Промовисати мирољубива и инклузивна друштва за одрживи развој, обезбедити приступ правди за све и изградити ефикасне, поуздане и инклузивне институције на свим нивоима Потциљ 16.1, 16.3, 16.6, 16.б.	Циљ 17. - Елиминисање свих облика дискриминације и промовисање јавног дискурса заснованог на доказима ради обликовања перцепције миграција
Циљ 17 - Партнерством до циља Потциљ 17.16.	

Специфични циљ 6: У периоду од 2025. до краја 2027. године омогућити јачање капацитета институција локалне самоуправе у управљању миграцијама кроз обуку кадрова за израду пројектних предлога у циљу обезбеђивања средстава намењених мигрантима.

Активности	Период реализације	Резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац активност и	Партнери у реализацији
				Будет града и/или остали локални ресурси	Остали извори		
Потписивање уговора са донатором за реализацију пројектних активности	10 дана	Обезбеђење на финансијска средства	Потписан уговор, висина средстава	Постојећи људски и други ресурси	Износ донаторских средстава није унапред познат	Локална самоуправа, Савет за миграције, повереник	КИРС и други донатори
Предузимање припремних радњи за организовање обуке	30 дана од потписивања уговора	Одређени учесници, простор, време, материјал и сл.	Број тема које су припремљене и број обухваћених службеника	Постојећи људски и други ресурси		Савет за миграције и повереник	КИРС и други донатори
Избор предавача	10 дана	Одабран и ангажован тренер, потписан уговор	Број учесника	Постојећи људски и други ресурси		Савет за миграције и повереник	КИРС и други донатори
Одржавање обуке	1 до 2 дана по појединачној активности	Организовање и одржавање обуке	Број учесника	Постојећи људски ресурси		Савет за миграције и повереник	КИРС и донатори
Извештај о завршетку реализације појединачних обука	2.квартал	Урађен извештај о спроведеним обукама	Број учесника који су завршили обуку и број издатих потврда о завршеној обуци	Постојећи људски ресурси		Савет за миграције и повереник	КИРС и други донатори

Све активности и мере у оквиру специфичног циља 6. доприносе остваривању Циљева одрживог развоја Агенде 2030 и Глобалног компакта за миграције:

↓ Допринос ЦОР Агенда 2030	↓ Веза са Глобалним компактом о сигурним, уређеним и регуларним миграцијама
Циљ 10 - Смањење неједнакости Потциљ 10.7.	Циљ 2. - Смањивање негативних покретача и структуралних фактора који приморавају људе да напуштају своје државе порекла
Циљ 17 - Партнерством до циља Потциљ 17.9. и 17.16.	Циљ 7. - Проучавање и смањивање фактора рањивости у миграцијама
	Циљ 23: Јачање међународне сарадње и глобалних партнерстава за сигурне, уређене и регуларне миграције

Специфични циљ 7: У периоду од 2025. до 2027. године успоставити и ојачати везе и сарадњу са припадницима дијаспоре на територији града Крагујевца, креирањем базе података и мреже корисника ради јачања економског развоја општине.

Активност	Период реализације	Резултати	Индикатори	Ресурси	Одговорни актор	Партнери
7.1. Успостављање сарадње и трајне комуникације, размена сазнања и информација са Министарством спољних послова	Континуирана активност	Остварени контакти, успостављена сарадња, размењени подаци	Одржани састанци, записници, потписани споразуми о сарадњи	Постојећи и људски ресурси	Локална самоуправа, МСП	Повереништво, КИРС, Савет за миграције
7.2. Формирање тима за спровођење пројекта	10 дана	Формиран тим	Решење о формирању тима	Постојећи и људски ресурси	Локална самоуправа	Повереништво, Савет за миграције
7.3. Формулисање начина прикупљања података и креирање базе података	Континуирана активност	Креирана база	Подаци унети у базу	Постојећи и људски ресурси	Локална самоуправа, пројектни тим	Повереништво, Савет за миграције
7.4. Успостављање контаката и организовање састанака са припадницима дијаспоре	Континуирана активност	Успостављене везе, размењене информације и планови, договорена будућа сарадња	Број одржаних састанака	Постојећи и људски ресурси	Локална самоуправа, пројектни тим, припадници дијаспоре	Повереништво, Савет за миграције
7.5. Медијска презентација с циљем промоције пројекта	Континуирано по активностима	Јавност упозната са активностима	Новински чланци, тв прилози, интернет материјал	Постојећи и људски ресурси	Локална самоуправа, пројектни тим	Повереништво

Све активности и мере у оквиру специфичног циља 6. доприносе остваривању Циљева одрживог развоја Агенде 2030 и Глобалног компакта за миграције:

↓ Допринос ЦОР Агенда 2030	↓ Веза са Глобалним компактом о сигурним, уређеним и регуларним миграцијама
Циљ 1 - Свет без сиромаштва Потциљ 1. а	Циљ 1. - Прикупљање и коришћење тачних и разврстаних података као основа за политике засноване на доказима
Циљ 4. Обезбедити инклузивно и квалитетно образовање и промовисати могућности целоживотног учења Потциљ 4.4.	Циљ 2. - Смањивање негативних покретача и структуралних фактора који приморавају људе да напуштају своје државе порекла
Циљ 10 - Смањење неједнакости Потциљ 10.7.	Циљ 3. - Пружање тачних и благовремених информација током свих миграционих фаза
Циљ 17 - Партнерством до циља Потциљ 17.16. и 17.18.	Циљ 5. - Увећање расположивости и флексибилности путева за регуларне миграције
	Циљ 6. - Олакшавање поштеног и праведног запошљавања и омогућавање услова за достојанствен рад
	Циљ 16. - Оснаживање миграната и друштва да остваре пуну укљученост и друштвену кохезију
	Циљ 23. - Јачање међународне сарадње и глобалних партнерстава за сигурне, уређене и регуларне миграције

Специфични циљ 8: 1. У периоду од 2025. до 2027. године успоставити нове и ојачати постојеће линије комуникације, као и оснажити сарадњу са представницима дијаспоре на територији града, организацијом (нпр. најмање 3) едукативно-промотивних догађаја/сусрета/округлих столова у циљу веће друштвене афирмације развојног потенцијала миграција у локалним заједницама.

Активност	Период реализације	Резултати	Индикатори	Ресурси	Одговорни актер	Партнери
8.1. Потписивање уговора са донатором за реализацију пројектних активности	10 дана	Обезбеђена финансијска средства	Потписан уговор, висина средстава	Издвојен а средства из буџета ЛС и са других нивоа власти или донатора	Локална самоуправа, Савет за миграције, повереник	КИРС, донатори
8.2.Предузимање	30 дана	Одређени	Број остварених	Постојећ	Савет за	

припремних радњи за организовање догађаја	од потписивања уговора	учесници, простор, време, материјал и сл.	контаката (брлица/удружења из дијаспоре, број домаћих предузетника)	и људски ресурси	миграције и повереник	
8.3.Одржавање едукативно-промотивних догађаја,	1 до 2 дана по појединачној активности и	Организовање и одржавање едукативно-промотивних догађаја	Број учесника догађаја	Постојећ и људски ресурси	Локална самоуправа, Савет за миграције и повереник	
8.4.Извештај о завршетку реализације појединачне пројектне активности	10 дана	Урађен извештај о спроведеним активностима, урађени промотивни флајери		Постојећ и људски ресурси	Савет за миграције и повереник	
8.5. Медијска презентација с циљем промоције пројекта	Континуирана активност	Јавност упозната са активностима на пројекту	Новински чланци, тв прилози, интернет материјал	Људски ресурси, медији	Локална самоуправа	КИРС, донатори

Све активности и мере у оквиру специфичног циља 6. доприносе остваривању Циљева одрживог развоја Агенде 2030 и Глобалног компакта за миграције:

↓ Допринос ЦОР Агенда 2030	↓ Веза са Глобалним компактом о сигурним, уређеним и регуларним миграцијама
Циљ 1 - Свет без сиромаштва Потциљ 1. а	Циљ 2. - Смањивање негативних покретача и структуралних фактора који приморавају људе да напуштају своје државе порекла
Циљ 4. Обезбедити инклузивно и квалитетно образовање и промовисати могућности целоживотног учења Потциљ 4.4.	Циљ 3. - Пружање тачних и благовремених информација током свих миграционих фаза
Циљ 10 - Смањење неједнакости Потциљ 10.7.	Циљ 5. - Увећање расположивости и флексибилности путева за регуларне миграције
Циљ 17 - Партнерством до циља Потциљ 17.16. и 17.18.	Циљ 6. - Олакшавање поштеног и праведног запошљавања и омогућавање услова за достојанствен рад
	Циљ 16. - Оснаживање миграната и друштва да остваре пуну укљученост и друштвену кохезију
	Циљ 23. - Јачање међународне сарадње и глобалних партнерстава за сигурне, уређене и регуларне миграције

Специфични циљ 9: У периоду од 2025-2027 повећати ниво свести о проблему трговине људима као облика модерног ропства, организацијом најмање 3 трибине са темом превенције трговине људима намењених најширој јавности							
Активности	Планира но време реализац ије	Очекива ни резултат и	Индикатори	Потребни ресурси		Носила ц активн ости	Пар тнер и у реал изац ији
				Буџет ЛС и/или остали локални ресурси	Остали извори		
1	2	3	4	5	6	7	8
9.1. Потписивање уговора са донатором за реализацију тематских радионица у складу са правилима и наменом доступног финансирања	10 дана од одобравања пројекта од стране донатора	Обезбеђења финансијска средства	Потписан уговор, висина средстава	Постојећ и људски и други ресурси	Износ донаторских средстава није унапред познат	Локална самоуправа, Савет за миграције, повереник	КИРС и други донатори
9.2. Предузимање припремних радњи за организовање тематских радионица, презентација, јавно оглашавање	30 дана од потписивања уговора	Одржавања најмање 3 тематске радионице за 10 до 15 потенцијалних учесника	Објављен јавни позив, број тема које су припремљене и број учесника и број обухваћених служби у општини	Постојећ и људски и други ресурси		Локална самоуправа	КИРС и др донатори, Црвени крст
9.3. Избор тема, предавача, полазника	10 дана	Одабрана тема, предавач и полазници	Број пријава	Постојећ и људски и други ресурси		Локална самоуправа	КИРС и др донатори, Црвени крст
9.4. Одржавање тематских радионица	1 до 2 дана по радионици	Организована и одржавања тематске радионице	Број учесника	Постојећ и људски и други ресурси		Локална самоуправа	КИРС и др донатори, Црвени крст
9.5. Извештај о завршетку реализације појединачне пројектне активности	2.квартал	Урађен извештај о спроведеним активностима, урађени	Број одржаних радионица, број обучених државних службеника	Постојећ и људски и други ресурси		Локална самоуправа	КИРС и др донатори, локални меди

		флајери о радионицама и појмовима везаним за миграције					ји
--	--	--	--	--	--	--	----

Све активности и мере у оквиру специфичног циља 9. доприносе остваривању Циљева одрживог развоја Агенде 2030 и Глобалног компакта за миграције:

↓ Допринос ЦОР Агенда 2030	↓ Веза са Глобалним компактом о сигурним, уређеним и регуларним миграцијама
Циљ 10 - Смањење неједнакости Потциљ 10.7.	Циљ 2. - Смањивање негативних покретача и структуралних фактора који приморавају људе да напуштају своје државе порекла
Циљ 16 - Промовисати мирољубива и инклузивна друштва за одрживи развој, обезбедити приступ правди за све и изградити ефикасне, поуздане и инклузивне институције на свим нивоима Потциљ 16.1, 16.3, 16.6, 16. а, 16.б.	Циљ 7. - Проучавање и смањивање фактора рањивости у миграцијама
Циљ 17 - Партнерством до циља Потциљ 17.16.	Циљ 10. - Спречавање, сузбијање и искорењивање трговине људима у контексту међународних миграција

ПОГЛАВЉЕ 7: РЕСУРСИ - БУЏЕТ

Средства за реализацију овог Локалног акционог плана обезбеђена су различитих извора: делом из буџета Града, делом из донаторских средстава, односно кроз пројекте који ће се развити на основу овог Локалног плана, као и из других доступних извора. Из буџета локалне самоуправе планира се учешће најмање 10 % вредности одобрених пројеката за цео период реализације Локалног акционог плана за унапређење положаја миграната у граду Крагујевцу. Средства за реализацију пројекта су предвиђена у буџету Града за 2025.годину.

У реализацији ЛАПa полазиће се од идентификовања и коришћења свих постојећих ресурса у локалној заједници (људски и материјални). Поступајући у складу са донетим Националним стратегијама за смањење сиромаштва, решавање питања избеглих и интерно расељених лица, запошљавања, одрживог развоја, очекује се финансијска подршка ресорних министарстава у реализацији активности ЛАПa.

Овај Локални акциони план ће се, поред осталих намена, користити у сврху представљања Града и привлачења донаторских средстава за реализацију наведених циљева.

ПОГЛАВЉЕ 8: Аранжмани за примену

Аранжмани за примену Локалног акционог плана за управљање миграцијама у Граду Крагујевцу обухватају локалне структуре и различите мере и процедуре које ће осигурати његово успешно спровођење. У оквиру локалних структура, разликују се

- Структуре за управљање процесом примене ЛАП-а
- Структуре које су оперативне и примењују ЛАП

Структуру за управљање процесом примене ЛАП-а, након његовог усвајања, представља Савет за управљање миграцијама и трајна решења Града Крагујевца. Савет ће израдити План управљања примене ЛАП-а. Савет, као управљачка структура, има следеће задатке:

- У потпуности одговара за вођење целокупног процеса примене ЛАП-а
- Именује локалне тимове за управљање пројектима који настану као резултат операционализације ЛАП-а
- Обезбеђује приступ и прикупљање свих података и информација у електронској форми од сваког актера-учесника у процесу унапређења положаја избеглих, ИРЛ и повратника у локалној заједници
- Одржава контакте са свим учесницима у реализацији ЛАП-а
- Управља процесом праћења (мониторинга) и оцењивања успешности (евалуације) ЛАП-а;
- Одржава контакте са јавношћу и доносиоцима одлука у локалној самоуправи. Оперативну структуру за примену ЛАП-а чиниће институције, организације и тимови формиран у циљу непосредне реализације плана и пројеката развијених на основу ЛАП-а. У складу са тим биће реализована подела улога и одговорности међу различитим актерима у локалној заједници-партнерима у реализацији. Сваки актер ће у складу са принципом јавности и транспарентности рада водити одговарајућу евиденцију и документацију и припремати периодичне извештаје о раду. Извештаји ће бити полазна основа за праћење и оцењивање успешности рада.

Оперативна структура за примену Локалног плана има следеће задатке и одговорности:

- Реализација Локалног акционог плана
- Непосредна комуникација са корисницима/цама услуга које се обезбеђују Локалним планом
- Редовно достављање извештаја координатору/ки Локалног савета за миграције о свим активностима на спровођењу Локалног плана
- Учешће у евентуалним обукама за унапређење стручности и компетенција за спровођење задатака Локалног плана
- Унапређење процеса примене Локалног плана у складу са сугестијама и препорукама управљачке структуре

Управљачка и оперативна структура ће развити план и механизме међусобне комуникације, пратиће успешност размене информација и ефикасност комуникације у односу на очекиване резултате примене Локалног плана. План комуникације управљачке и оперативне структуре уредиће време и начине размене информација и предузимања одговарајућих акција.

Детаљне годишње планове за наредни период припремаће Савет за миграције и трајна решења града Крагујевца, уз активне консултације са оперативним структурама. По потреби, Локални савет ће формирати и одговарајуће радне тимове. Годишње планове ће усвајати надлежни орган локалне самоуправе. Механизми праћења, оцењивања успешности примене Локалног плана и доношења евентуалних корективних мера биће дефинисани Планом праћења и оцењивања успешности (планом мониторинга и евалуација).

ПОГЛАВЉЕ 9: Праћење и оцена успешности

Циљ праћења и оцене успешности (мониторинга и евалуације): ЛАП-а је да се систематично прикупљају подаци, прати и надгледа процес примене и процењује успех ЛАП-а ради предлагања евентуалних измена у активностима на основу налаза и оцена.

Временски оквир: Мониторинг (као систематски процес прикупљања података) спроводиће се континуирано и дугорочно за период од 2025. до 2027. године. Евалуација (као анализа података и доношење оцене о успешности реализованих активности) вршиће се периодично - једном годишње и подносиће се у форми извештаја Градском већу Града Крагујевца. Финална евалуација обавиће се на крају 2027. године.

Предмет мониторинга и евалуације: Мониторинг и евалуација укључују целовито сагледавање испуњења активности - задатака и специфичних циљева.

Кључни индикатори утицаја за праћење и оцењивање успешности примене Локалног плана

биће следећи:

- Број нових програма за различите категорије миграната;
- Обухват и осталих мигрантских група новим програмима;
- Структура корисника/ца програма;
- Ниво укључености различитих актера у пружање услуга различитим категоријама миграната избеглим, ИРЛ и повратницима у локалној заједници;
- Обим финансијских средстава издвојених за програме у области управљања миграцијама намењене избеглим, ИРЛ и повратницима;
- Структура финансијских средстава издвојених за услуге у области управљања миграцијама избеглим, ИРЛ и повратницима (буџет локалне самоуправе, донаторска средства, други извори...).

Процесни индикатори су дефинисани у склопу табеле Локалног акционог плана.

Методе и технике мониторинга и евалуације: За успешно обављање мониторинга и евалуације користиће се стандардни сет алата међу којима су: евидентирање корисника, интервјуи са корисницима (упитници, разговори, анкете), анкете, извештавање и др.

Савет за миграције и трајна решења биће одговоран за праћење и оцењивање успешности рада на примени Локалног плана акције.

Локални савет ће својим Планом рада дефинисати начин организовања мониторинга и евалуације Локалног плана.

Тим за мониторинг и евалуације чиниће стручна лица из локалних институција и организација које се непосредно баве питањима избеглих, ИРЛ и повратника.